

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка ўчора звярнуўся са штогадовым Пасланнем да беларускага народа і Нацыянальнага сходу

"Нашы галоўныя задачы ў сферы культурнай палітыкі"

"Нашы галоўныя задачы ў сферы культурнай палітыкі заключаюцца ў тым, каб, па-першае, падтрымліваць патрыятычную лінію ў беларускай культуры, ствараць умовы для развіцця яе традыцыйных і сучасных кірункаў і, па-другое, выкарыстоўваючы гэты патэнцыял, умацоўваць міжнародны прэстыж краіны".
Прэзідэнт адзначыў, што для рашэння гэтых задач, апроч адкрыцця Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, патрэбна зрабіць нямала працы. "У прыватнасці, Урад і абласныя выканаўчыя камітэты павінны прыняць меры па адраджэнні ўнікальных беларускіх рамёстваў і стварэнні на іх базе сучаснай сувенірнай індустрыі, Міністэрства культуры — напоўніць новым зместам міжнародныя фестывалі, ператварыўшы іх у заканадаўцаў творчай моды ў прасторы СНД, Урад і Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт павінны ў сціслы тэрмін вырашыць пытанне стварэння арт-цэнтра актуальнага мастацтва ў Мінску з улікам сусветнага вопыту і правесці на яго базе ў 2014 годзе маштабную выстаўку, якая стане часткай культурнай праграмы хакейнага чэмпіянату".

Электронная культура: паказаць і пачынаць
С. 3

Заўтра ў Мінску **эксперты ICOM**
С. 3

Скульптура **"Ткач"**

з'явіцца ў Слуцку...

...а выкуплены летась **Статут ВКЛ** паказваюць у сталіцы

Ураджэнец **Беларусі**, які ствараў легендарныя аўтамабілі

КОТЛІШЧА РЭЙТАНАУ. ПЕРАЗАГРУЗКА?

Традыцыйны прэс-суботнік рэдакцыі "К" разам з зацікаўленымі валанцёрамі з арт-асяродка пройдзе сёлета на ацалелых будынках родавай сядзібы Рэйтанаў у Грушаўцы, што на Ляхавічыне. Пра котлішча слыннага роду ішла гаворка на "круглым стале", прымеркаваным да Міжнароднага дня аховы помнікаў і гістарычных мясцін.

С. 3, 4 — 6

БРЭНДЫ ДЛЯ ВЁСАК: "НЕ СТАЕ" АЛЬБО "НЕ ПАТРЭБНА"?

С. 10 — 11

АРТ

С. 13

-ПАДРЫХОЎКА ДЛЯ -КУРАТАРАЎ: **ВОПЫТ СУСЕДЗЯЎ**

С. 14

Мост ад Нявы да Свіслачы

Канцэрт Андрэеўскага аркестра.

Фактычна Дні культуры Санкт-Пецярбурга ў Рэспубліцы Беларусь распачаліся 12 красавіка выстаўкай "Гістарычная мазаіка" ў Нацыянальным гістарычным музеі. Потым, 15, выстаўка шкла і керамікі сучасных пецярбургскіх мастакоў адкрылася ў Нацыянальным мастацкім музеі. Таго ж дня ў Вялікай зале Белдзяржфілармоніі адбылося афіцыйнае адкрыццё Дэён.

Тут гасцей вітаў першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачуўскі, ад пецярбургскай жа дэлегацыі выступіў кіраўнік дэлегацыі, выконваючы абавязкі старшыні Камітэта па культуры ўрада горада на Няве Барыс Іларыёнаў.

Першы намеснік міністра культуры сказаў з нагоды падзеі: "Сярод работнікаў і дзеячаў культуры ёсць тыя, хто атрымаў адукацыю ў Ленінградзе або Пецярбургу і сёння плённа працуе на беларускай зямлі. А сярод тых, хто датычны да стварэння духоўнага скарбу Паўночнай

В.Някрасава-Карацеева.
Кампазіцыя "Аўтапартрэт".

А.Мукушаў.
"Рыба".

сталіцы Расіі, нямала беларусаў. Нашы культурныя патэнцыялы цалкам сумяшчальныя: Пецярбург і Беларусь могуць ладзіць маштабныя сумесныя праекты. І не толькі ў галіне культуры. Бліжэйшым часам у Мінску чакаюць дэлегацыю

дзельных колаў Санкт-Пецярбурга, і дыялог працягнецца ўжо на ўзроўні экспертаў ад эканомікі".

Барыс Іларыёнаў падзякаваў беларусам за гасціннасць, за цёплы прыём і згадаў, што днямі ў Санкт-Пецярбургу пачаўся традыцыйны фестываль "Сустрэчы ў Расіі", дзе збіраюцца тэатры амаль з усёй постсавецкай прасторы. Дык вось, сёлета форум адкрываў Брэсцкі акадэмічны тэатр спектаклем "Над прорваю ў жыццё". У гэтай акалічнасці спадар Іларыёнаў бачыць пэўную сімваліку: толькі што Пецярбург прымаў калектыў з Беларусі, а зараз пецярбургцы выступяць перад мінскай публікай. Іларыёнаў спадзяецца, што гэтая акцыя атрымаецца не горшай за леташнія Дні культуры Беларусі ў горадзе на Няве. Так, мяркуе ён, атрымаецца адкрыць беларусам Пецярбург з нечаканага ракурсу.

Цікава, што па заканчэнні канцэрта ансамбля салістаў Дзяржаўнага акадэмічнага рускага аркестра імя В.Андрэева, які 100 гадоў таму гастрляваў у Мінску, ад сталічнай публікі, музыкантаў-прафесіяналаў і аматараў музыкі, аркестрантам падзякаваў маэстра Міхаіл Казінец. Па ягоных словах, менавіта Андрэеўскі аркестр стаў узорам, на якім ствараліся аркестры народных інструментаў не толькі ў Расіі. Пецярбургцы ж адказалі, што даўно не чулі ў сябе аркестра імя Жыновіча і гатовы запрасіць яго на гастролі.

Працягам Дэён сталі выстаўка ў Доме-музеі Першага з'езду РСДРП, выступленні пецярбургскіх артыстаў на сцэнах Вялікага тэатра і Тэатра імя М.Горкага.

п.в.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Зруйнавалі помнік ці "развалюху?"

Напрыканцы тыдня ў Інтэрнэце з'явілася навіна пра знос у вёсцы Смаляны гістарычнага будынка, які некалі прыналежаў да кляштара дамініканцаў. Неўзабаве інфармацыя пацвердзілася — але з пэўнымі агаворкамі.

— У чацвер да нас звярнулася прыватная асоба з Оршы, паведаміўшы пра знос будынка, — распавёў намеснік начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандр Ленкоў. — Мы аператыўна адрэагавалі на гэтае паведамленне, і ўсе работы на аб'екце былі спынены ў той самы дзень. Калі законныя патрабаванні ўсе

ж будуць парушаны, вінаватых давядзецца прыцягнуць да адміністрацыйнай адказнасці.

Будынак кляштара не ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей. Яшчэ ў 1930-я гады ён быў прыстасаваны пад мехдвор і перабудаваны,

страціўшы свае адметныя рысы, і сёння без даследаванняў нават цяжка вызначыць, ці захавалася там што аўтэнтычнае. Ужо ў наш час гасаб'ект спыніў існаванне, пакінуўшы па сабе брудную "развалюху".

Самае важнае, што няўзгодненныя работы па яе дэмантажы адбываліся без археалагічнага нагляду і літаральна ў лічаных метрах ад шэд'юра Віленскага барока — касцёла Найсвяцейшай Панны Марыі. Гэты помнік рэспубліканскага значэння сёння знаходзіцца ў вельмі гаротным стане.

Пра гэтую ды многія іншыя праблемы захавання гістарычнай спадчыны адной з самых багатых на адметнасці беларускіх вёсак — у бліжэйшых нумарах "К".

На збліжшы: касцёл Прасвятой Дзевы Марыі манастыра дамініканцаў у Смалянах.

Лепшаму пакажуць Беларусь

У парыжскім Нацыянальным інстытуце моў і цывілізацый (французская абрэвіатура INALCO) вядзецца выкладанне 93 моў, сярод якіх і мова нашай краіны.

На мінулым тыдні адбылася сустрэча Надзвычайнага і Паўнамоцнага Паста Рэспублікі Беларусь у Францыі Паўла Латушкі

з прэзідэнтам згаданай установы Мануэлем Франкам, кіраўніком аддзела па міжнародным супрацоўніцтве INALCO Мары-Сабэль дэ Віен, а таксама з кіраўніцтвам факультэта, дзе вывучаецца беларуская мова.

Вынікам размовы стала папярэдняя дамоўленасць пра супрацоўніцтва паміж Інстытутам і адной з вышэйшых навучальных устаноў Беларусі. Для забеспячэння навучальнага працэсу Пасольства перадаць INALCO бібліятэку беларускай кла-

сичнай і сучаснай літаратуры, а таксама — выданняў па гісторыі і культуры Беларусі.

Пасольства паругілася пра заахвочанне лепшага студэнта з ліку тых, хто вывучае беларускую мову. Ён атрымае магчымасць наведаць Беларусь, гістарычныя мясціны і культурныя ўстановы нашай краіны.

Дзеля папулярнасці беларускай культуры і мовы сярод студэнтаў у INALCO будзе наладжаны шэраг мерапрыемстваў, і сярод іх — дэманстрацыя фільма "У тумане".

Творцы на фарсі

Перспектывы супрацоўніцтва паміж Інстытутам культуры Беларусі і Пасольствам Ісламскай Рэспублікі Іран у нашай краіне разглядаліся ў межах "круглага стала": — прэзентацыі "Беларусь — Іран: міжкультурны дыялог".

Пад час мерапрыемства, арганізаванага аддзелам міжнароднай і сацыякультурнай дзейнасці Інстытута культуры Беларусі да 20-годдзя ўсталявання дыпламатычных адносін паміж нашымі краінамі, адбылася дэманстрацыя дакументальнай стужкі, прысвечанай сучаснай гісторыі Ірана, а таксама яго даўнім культурным традыцыям.

Па словах рэктара Інстытута культуры Беларусі Івана Крука, апошнім часам актывізаваліся двухбаковыя стасункі паміж краінамі, у тым ліку, у сферы культуры. Свой унёсак у іх робіць і Інстытут. У прыватнасці, падрыхтаваны пакет дакументаў, які, па словах начальніка аддзела міжнароднай і сацыякультурнай дзейнасці Ліліі Жмачынскай, прадугледжвае выданне зборніка "Уклад выхадцаў з Беларусі ў развіццё Іранскай цывіліза-

Юбілейная, X Канферэнцыя міністраў культуры краін — членаў Савета Еўропы "Кіраванне культурай — садзейнічанне доступу да культуры" прайшла ў Маскве, у новай бетховенскай зале Вялікага тэатра Расіі. У рабоце канферэнцыі ўдзельнічалі міністры, эксперты і прадстаўнікі краін-членаў Савета Еўропы, Беларусі і Казахстана, а таксама UNESCO. Усяго ў канферэнцыі бралі ўдзел 244 дэлегаты з 45-і краін свету. Беларусь, як мы паведамілі, прадстаўляў міністр культуры Барыс Святлоў.

Ініцыятывы канферэнцыі

Намеснік генеральнага сакратара Савета Еўропы Габрыэла Баттайні-Драгані ў прывітальным слове адзначыла значнасць канферэнцыі, магчымасці якой дазваляюць сумесна вырашаць праблемы ў галіне культуры, што сёння паўстаюць перад краінамі. На яе думку, "разнастайнасць — гэта той падмурак, на якім будуецца адносіны паміж дзяржавамі ў сучасным свеце. Але толькі культура дапамагае накіраваць яго ў правільнае рэчышча дэмакратыі".

Галоўнымі ж тэмамі прадстаўнічага форуму стала дыскусія пра ролю ўрада ў дзялялогу культур паміж краінамі — членамі Савета Еўропы, пасляховага вопыту па пашырэнні доступу да яе. Удзельнікі абмеркавалі праграмы і ініцыятывы культурнай палітыкі і пытанні аховы спадчыны ў рамках міжкультурнага дыялогу. X Канферэнцыя ў Маскве стала чарговым крокам у справе міжкультурнага супрацоўніцтва, канцэпцыя якога была сфармулявана Саветам Еўропы яшчэ ў 2006 годзе ў "Белай кнізе па міжкультурным дыялогу".

Па выніках канферэнцыі быў прыняты дакумент, куды ўключаны пытанні развіцця культуры ў доўгатэрміновай і сярэднетэрміновай перспектыве. У дакумент увайшлі важныя пытанні выкарыстання лічбавых тэхналогій і Інтэрнету, неабходнасць фінансавання культуры і ўдзелу ў забеспячэнні свабоднага доступу да яе здабыткаў.

К.А.

Увага! Конкурс!

Увекавечыць летапіс

Міністэрства культуры абвясціла конкурс на стварэнне эскізных праектаў манументальна-скульптурнай кампазіцыі, прысвечанай Баркулабаўскаму летапісу ў Быхаве Магілёўскай вобласці.

Ініцыятыва прымеркавана да Дня беларускага пісьменства, святкаванне якога пройдзе 1 верасня ў Быхаве.

Прыняць удзел у конкурсе могуць толькі скульптары і архітэктары з адпаведнай прафесійнай адукацыяй. Заяву на ўдзел і эскіз неабходна прадставіць не пазней за 3 мая ў галерэю Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Дзевятая вяршыня

Напярэдадні падвядзення вынікаў IX Нацыянальнага тэлевізійнага конкурсу "Тэлевяршыня" ў прэс-цэнтры Дома прэсы адбылася сустрэча з членамі журы.

важае размоўны жанр. Пры гэтым недацэннаваюцца выразныя магчымасці выяўленчага шэрагу. У заняпадзе тэлеарыс, а публіцыстыка на тэлебачанні звязалася да фармату ток-шоу. Гэта праблема як для нацыянальных каналаў, так і для рэгіянальных тэлерадыёкампаній.

Гэтым разам на конкурс было прадстаўлена 209 заявак. Прайшлі адборачны тур і трапілі на прагляд журы больш за 70 з іх. Сцэнарystы, старшы выкладчык Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Галіна Злабенка адзначыла такую актыўнасць як пазітыўны факт. Па яе словах, на конкурсе гэтым разам была сур'ёзная канкурэнцыя ва ўсіх намінацыях. І рэгіёны спрачаліся са сталіцай на роўных.

Галіна Пятроўна выказала шкадаванне, што зараз на "Тэлевяршыні" няма намінацыі "Дэбют", але цалкам верагодна, што яна з'явіцца на наступным конкурсе. Болевай кропкай беларускага тэлебачання Галіна Злабенка бачыць сцэнарную справу.

Вячаслаў Булацкі, загадчык кафедры тэлебачання і радыёвяшчання Інстытута журналістыкі БДУ, звярнуў увагу на тое, што ў нашай тэлежурналістыцы пера-

важнае маніторынг па вывучэнні магчымасці арганізацыі абменных маршрутаў, правядзенне навукова-практычных і творчых сустрэч, выставак, семінараў, канферэнцый і прэзентацый з удзелам дзеячаў мастацтва Ірана.

Выказаў гатоўнасць падтрымаць праекты, накіраваныя на вывучэнне культурных ды гістарычных паралелей народаў і кіраўнік культурнага прадстаўніцтва Пасольства Ірана ў нашай краіне Сафары Хамід. На яго думку,

вельмі важна працягваць міжкультурны дыялог паміж Іранам і Беларуссю, а таксама выяўляць кропкі судакранання.

Доктар філалогіі Адам Мальдзіс прапанаваў выданне анталогіі перакладаў твораў беларускіх літаратараў на персідскую мову ўшанаваць памяць беларускага пісьменніка і даследчыка XIX стагоддзя Аляксандра Ходзькі, які ведаў фарсі і адкрыў для Еўропы культуру Ірана.

К.А.

QR-код на помніку

II навукова-практычны семінар "Электронная культура" адбудзецца 24 красавіка ў рамках XX Міжнароднага спецыялізаванага форуму па тэлекамунікацыях, інфармацыйных і банкаўскіх тэхналогіях "ТІВО-2013" і XX Беларускага кангрэса па тэлекамунікацыях, сувязі, бяспецы, інфармацыйных і банкаўскіх тэхналогіях.

У семінары возьмуць удзел прадстаўнікі Міністэрства культуры, Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях, Нацыянальнай бібліятэкі, Прэзідэнцкай бібліятэкі, Нацыянальнага агенцтва па турызме, Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Нацыянальнага мастацкага музея і многіх іншых.

Зыходзячы з вопыту мінулага навукова-практычнага семінара, удзельнікі працягнуць абмеркаванне актуальных для беларускіх устаноў культуры пытанняў мадэрнізацыі і інфарматызацыі, арганізацыі шырокага спектра электронных паслуг, фарміравання

электроннага кантэнта, стварэння адзінай інфармацыйнай прасторы. Кіраўнікі і спецыялісты самых прагрэсіўных бібліятэк, музеяў падзяляцца вопытам з тымі калегамі, хто яшчэ не выкарыстоўвае найноўшыя тэхналогіі ў сваёй працы.

"Наша бібліятэка даволі актыўна займаецца мадэрнізацыяй і аптымізацыяй сваёй дзейнасці, — кажа вучоны сакратар Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі Юрый Максіменка. — На семінары будзе прадстаўлены даклад менавіта пра тыя

інфармацыйна-электронныя рэсурсы бібліятэкі, якімі ўжо карыстаюцца наведвальнікі нашага сайта. Гэта віртуальны музей "Дрэва дружбы", прысвечаны супрацоўніцтву Гомельскай бібліятэкі з калегамі з Бранскай і Чарнігаўскай абласцей, базы даных "Знакамітыя людзі Гомельшчыны", "Кампазітары Гомельшчыны", "Кніжныя дары", віртуальныя музеі пісьменнікаў-землякоў..."

Цікавым мае быць і выступленне малодшага навуковага супрацоўніка Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" Алеся Лапо, які раскажа пра ўкараненне на гісторыка-культурных аб'ектах комплексу інвацыійнай тэхналогіі QR-кода, што раней у нашай краіне ў сферы культуры практычна не выкарыстоўвалася.

Па словах загадчыка навукова-інфармацыйнага аддзела Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Віталія Гаўрылава, ён возьме ўдзел у мерапрыемстве пакуль толькі ў якасці слухача. "Самае галоўнае для навічоў у пытанні мадэрнізацыі, — кажа ён, — добры прыклад перад вачыма". Віталь Гаўрылаў, спадзяецца, што вопыт музейшчыкаў, якія ўжо даўно карыстаюцца найноўшымі тэхналогіямі, дапаможа палачанам пазбегнуць памылак на шляху да інфарматызацыі.

"Асноўная мэта ўсіх удзельнікаў семінара "Электронная культура" — падзяліцца вопытам па выкарыстанні тэхналогій з калегамі, — кажа выконваючы абавязкі загадчыка аддзела бібліятэчна-інфармацыйных тэхналогій Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Жанна Рысева. — Відавочна, што нямногія вясковыя, раённыя, а часам і абласныя ўстановы нават не ведаюць, з чаго пачаць, бо не могуць дазволіць сабе кансультацыю са спецыялістам у галіне інфармацыйных тэхналогій, а гэты семінар якраз дае магчымасць і абраць патрэбныя накірункі для дзейнасці, і пагутарыць з прадстаўнікамі прадпрыемстваў па распрацоўцы і пастаўцы праграмаў забеспячэння. Акрамя таго, "Электронная культура" — мерапрыемства, абумоўленае дзяржаўнай праграмай "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 год, дзе падкрэсліваецца неабходнасць тэрміновай мадэрнізацыі ўсіх устаноў культуры нашай краіны".

К.А.

Надзея ПЯКАРСКАЯ

Інтэрпрэтацыі ў сучаснасць

Як музеі павінны дакументаваць і захоўваць сучаснасць? Як сучасная рэальнасць можа быць адлюстравана ў музейных экспазіцыях і выстаўках? Атрымаць адказы на гэтыя і іншыя пытанні музейныя супрацоўнікі нашай краіны змогуць пад час семінара-практыкума "Культурная спадчына сучаснага грамадства". Прысвечаны праблемам дакументавання, даследавання і экспанавання сучаснасці, ён стартуе заўтра ў Мінску.

Арганізатарамі падзеі з'яўляюцца Беларускі камітэт Міжнароднага Савета Музеяў (ICOM), Шведскі нацыянальны камітэт ICOM у партнёрстве з Інстытутам культуры Беларусі, а таксама — Музеям гісторыі горада Мінска.

Як паведаміла старшыня ICOM Беларусі, загадчык аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Ала Сташкевіч, праграма семінара ўключыць лекцыйныя і практычныя заняткі, а таксама дыскусіі аб перспектывах культурнай спадчыны і яе існаванні ў сучасным свеце. Удзельнікі семінара змогуць пазнаёміцца з вопытам Швецыі па вывучэнні, дакументаванні і інтэрпрэтацыі сучаснасці музейнымі сродкамі. Па выніках гэтых даследаванняў удзельнікі паспрабуюць стварыць пілотную ("гарачую") выстаўку, прысвечаную актуальным праблемам развіцця беларускага грамадства XX — XXI стст.

Сярод запрошаных выкладчыкаў можна вылучыць прэзідэнта ICOM Швецыі, дырэктара музея пісьменніка Аўгуста Стрындберга Стэфана Бумана, кіраўніка аддзела дакументацыі Стагольмскага гарадскога музея Ганну Ульф-странд.

Лялькі сустрэнуцца над Нёманам

Дванаццаць тэатраў з Беларусі, Польшчы, Літвы, Украіны і Расіі прадставяць свае спектаклі ў рамках I Міжнароднага свята-фестывалю тэатраў лялек "Лялькі над Нёманам", які адбудзецца 10 — 13 мая ў Гродне.

Кожны дзень, з раніцы да вечара, глядачы змогуць атрымаць асалоду ад самых неверагодных пастановак у самых неверагодных формах. Так, напрыклад, Тэатр на колах з Літвы пакажа не зусім традыцыйную казку "Пернікавы домик", а Беларускі тэатр "Лялька" з Віцебска прадэманструе драму "Запіскі вар'ята". Агулам, на сцэне Гродзенскага абласнога тэатра лялек і малой сцэне Абласнога драматычнага тэатра глядачы убачаць тры спектаклі для дарослых і дзевяць — для сямейнага прагляду, якія, у асноўным, уяўляюць з сябе сучаснае пераасэнсаванне народных казак краін-удзельніц.

Беларусь на фестывалі "Лялькі над Нёманам" будзе прадстаўляць адразу тры тэатры — Магілёўскі абласны тэатр лялек з пастаноўкай "Чароўны пэндзаль", Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь "Брэсцкі тэатр лялек" са спектаклем "Месяц Сальеры" і Беларускі тэатр "Лялька" з Віцебска, які пакажа "Запіскі вар'ята".

Цікава, што гаспадар фестывалю — Гродзенскі абласны тэатр лялек — у конкурсе ўдзельнічаць не будзе, але, па словах літаратурнага рэдактара тэатра Марыны Блажыеўскай, у апошні дзень "Лялек над Нёманам" Гродзенскі тэатр паза конкурснай праграмай плануе паказаць першую прэм'еру 2013 года — пастаноўку "Гаспадары". Калі ж з прэм'ерай не атрымаецца, тэатр прадставіць адзін са сваіх спектакляў-візітовак, якіх, дарэчы, хапае ў рэпертуары гродзенцаў.

"Для нас галоўнае не ўдзел у конкурсе, — кажа Марына Блажыеўская. — Мэта фестывалю — паказаць, што ўяўляе з сябе сучасны тэатр лялек, чым ён жыве, як развіваецца. Менавіта таму адной з умоў удзелу ў конкурсе была прэзентацыя не самага лепшага спектакля, а найноўшага, што зможа выявіць не толькі майстэрства трупы, але і творчае, матэрыяльнае, кадравае становішча тэатра. Тым больш са многімі калектывамі, якія прыедуць на фестываль "Лялькі над Нёманам" мы ўжо даўно даволі паспяхова супрацоўнічаем, і таму будзе вельмі цікава убачыць, наколькі плённа праявіцца іх праца ў межах конкурсу."

Пасля трох конкурсных дзён журы назаве лепшых у намінацыях "Гран-пры", "рэжысёр-пастаноўшчык", "мастак-пастаноўшчык", "акцёрскі ансамбль". Акрамя таго, асобны прыз атрымае адзін з тэатраў па выніках галасавання глядачоў.

Надзея ПЯКАРСКАЯ

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга нумара. Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркоўвайце тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by!

"К" УЛЬТ-АБЗАЦ

ПОМНІК

Паўторны конкурс на стварэнне надмагільнага помніка народнаму мастаку Беларусі і СССР, Герою Беларусі Міхаілу Савіцкаму на Усходніх могілках Мінска ладзіўся з 26 лістапада 2012 г. па 11 студзеня 2013-га. 12 красавіка ў Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага прафесійнае журы на чале са старшынёй Рэспубліканскага мастацка-экспертнага савета па манументальным і дэкаратыўна-манументальным мастацтве Міхаілам Баразной разгледзела новыя эскізы быў адзінагалосна адабраны праект пад № 0416. Яго аўтар — заслужаны дзеяч культуры Беларусі, лаўрэат дзяржаўных прэмій БССР і СССР, скульптар Андрэй Засціці.

Новыя творы беларускіх мастакоў — на стар. 8 — 9.

СУБОТНІК

Пад час сённяшняга прэс-суботніка супрацоўнікаў рэдакцыі "Культуры" і валанцёраў з ліку творчых асоб на тэрыторыі сядзібнага комплексу ў Грушаўцы, што на Ляхавічыне, будзе ўсталяваны інфармацыйны шчыт, прысвечаны гісторыі сядзібы, роду Рэйтанаў і найбольш вядомаму яго прадстаўніку Тадэвушу Рэйтану.

"Круглы стол" па тэме аховы спадчыны з акцэнтам на аб'екты ў Грушаўцы і Смілавічах — на стар. 4 — 6.

СПЕКТАКЛІ

Мазырскі драматычны тэатр імя Івана Мележа рыхтуецца да ўзнаўлення спектакляў "Трагедыя прынца Дацкага" У.Шэкспіра і "Асабліва закаханага таксіста" Р.Куні. Хаця ў лютым пажар значна пашкодзіў будынак тэатра, што знаходзіўся на рэканструкцыі, і ўсе касцюмы, калектыў працягнуў сваю працу і нават парадаваў прэм'ерай — камедыяй "Брыгадзір" па Д.Фанвізіну. Артысты часова выступаюць на сцэне ГТК і Палаца культуры будаўнікоў, ладзяць выяўныя спектаклі.

Пра брэндавы мазырскі Міжнародны фестываль "Зямля пад белымі крыламі" — на стар. 10.

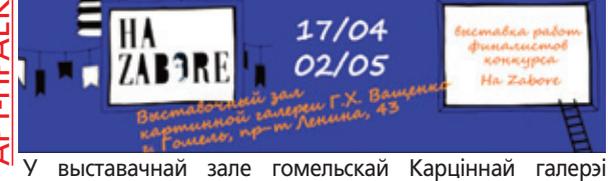
ФІЛЬМ

"Беларускі відэацэнтр" распачаў здымкі новай дакументальнай стужкі пра нашага земляка — рок-музыканта Чэслава Немэна. На першых кадрах праекта — лідар рок-гурта "Машына часу" Андрэй Макаравіч, які днямі пабыў у Мінску з канцэртам. Ён сустрэкаўся з Немэнам у 1976 і 1979 гадах.

Будучыня Клуба-музея Чэслава Немэна ў Старых Васілішках на Шчучыншчыне — на стар. 10 — 11.

АРТ-ПРАЕКТ

У выставачнай зале гомельскай Карціннай галерэі Гаўрылы Вашчанкі — выстаўка работ Віталія Дзенісенкі, Святланы Ноздрын-Платніцкай, Івана Папова і Аляксандра Сушкова, што сталі фіналістамі конкурсу "На заборе". 22 красавіка будзе абраны адзін з іх, чые працы размесцяцца побач з карцінамі іншых твораў на цэнтральнай частцы агароджы палацава-паркавага ансамбля Румянцавых і Паскевічаў у рамках арт-праекта "Zabor" 24 мая.

Іншыя арт-праекты з рэгіёну — на стар. 7.

Традыцыйны "круглы стол" у рэдакцыі "К", прымеркаваны да Міжнароднага дня аховы помнікаў і гістарычных мясцін, быў прысвечаны рэвіталізацыі колішніх шляхецкіх сядзіб. Тэма для газеты не новая, але вяртацца да яе штотраза прыемна: навідавоку станоўчыя зрухі, хай сабе і даволі няспешныя.

Гэтым разам мы вырашылі засяродзіць асаблівую ўвагу на двух канкрэтных аб'ектах: былых котлішчах Манюшкаў ды Ваньковічаў у Смілавічах і Рэйтанаў у Грушаўцы. Як падаецца, такія выбар цалкам вытлумачальны. Тыя некалькі соцень шляхецкіх сядзіб, якія больш альбо менш ацалелі і дайшлі да нашых дзён, можна ўмоўна падзяліць на тры групы. Першая — тыповыя ўзоры архітэктуры і ўвогуле культуры свайго часу (колькі ў нас такіх дамоў з амаль аднолькавымі порцікамі ў стылі класіцызму). Другая — выбітныя яе ўзоры: скажам, ансамблі ў Жамыслаўлі, Лынтупах, Жалудку, Паўлінаве, Чырвоным Беразе... Урэшце, трэцяя, самая нешматлікая — гэта тыя мясціны, што адметныя не толькі архітэктурай або экзатычнай флорай, але, перадусім, гісторыяй. Яны ўшчыльную звязаны з героямі не лакальнага, а, як мінімум, нацыянальнага маштабу. Натуральна, і ўвага да такіх помнікаў спадчыны павінна быць адмыслова.

Сядзібы Агінскіх у Залессі і Нямцэвічаў у Скоках ужо актыўна рэстаўруюцца. Котлішча Ордаў аднаўляецца, лічы, з нуля — услед за маёнткамі Міцкевічаў і Касцюшкаў. А вось лёс згаданых аб'ектаў у Смілавічах і Грушаўцы пакуль вельмі няпэўны. Іх шлях да рэвіталізацыі ўжо распачаўся, але.. па ўсім відаць, што ён будзе цяжкім ды пакрытым.

І справа тут зусім не ў браку турперспекты альбо інтарэсу інвестараў... Удзел у "круглым stole" ўзялі намеснік начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛЕНКОЎ, старшыня праўлення ТАА "Белгазпрамбанк" Віктар БАБАРЫКА, дырэктар Смілавіцкага дзяржаўнага аграрнага каледжа (апошні сёння з'яўляецца ўласнікам сядзібы Манюшкаў) Тамара СЕНЬ і выкладчыца гэтай установы Алена АУРАМЕНКА, намеснік Генеральнага дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Надзея УСАВА, мастак і краязнаўца з Ляхавічаў Сяргей ЧАРАНОВІЧ, арт-куратор і валанцёр Зміцер ЮРКЕВІЧ, а таксама рэдактар аддзела "К" Ілья СВІРЫН.

Ілья СВІРЫН: — Перш-наперш, хацелася б даведацца, што цяпер адбываецца з гэтымі помнікамі спадчыны. Як вядома, спробы, так бы мовіць, "вярнуць іх у гаспадарчы зварот" ужо робяцца...

Тамара СЕНЬ: — Так, вядома. Але ў нас пакуль усё застыла на стадыі падрыхтоўкі дакументаў, неабходных для правядзення аўкцыёну. Іх зборам мы ўсур'ез заняліся мінулым жніўнем. І адразу высветлілася, што на многія будынкі сядзібнага комплексу адсутнічаюць прававызначальныя дакументы. Юрыдычна палац у нас лічыўся навучальным корпусам № 4, а руіны дык і наогул не мелі ніякага статусу. Паколькі палац з'яўляецца аб'ектам, які не выкарыстоўваецца ў гаспадарчым звароце, у нашых інтарэсах як найхутчэй надаць справе ход. Але ўжо неўзабаве мы сутыкнуліся з сур'ёзнымі бар'ерамі, якія пагэтуль не можам пераадолець. Падаецца, многія юрыдычныя моманты тут пакуль недастаткова ўрэгуляваны.

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Што вы маеце на ўвазе?

Тамара СЕНЬ: — На сённяшні момант справа застапарылася на стадыі правядзення ацэнкі аб'екта, неабходнай для аўкцыёна. Нам паведамілі, што для гэтага патрэбны тэхнічныя пашпарты на кожную пабудову, але паводле заканадаўства такія дакументы не робяць на руіны. Вось і атрымліваецца замкнёнае кола, па якім мы ходзім ужо не першы месяц. Бачыце, колькі дакументаў назбіралася? Цэлая папка!

Дарэчы, летась ужо знайсці зацікаўлены прадпрымальнік, гатовы інвеставаць у гэты аб'ект уласныя сродкі і нават уласнаручна заняцца афармленнем усіх дакументаў. Але... Пахадзіўшы па розных інстанцыях і зразумеўшы, што справа складаная і вельмі няпэўная, гэты чалавек проста знік.

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — У Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей на сённяшні дзень унесена больш за 170 гістарычных сядзіб. Некаторыя з гэтых аб'ектаў не маюць прававызначальных дакументаў, а іх афармленне і сапраўды патрабуе нямала высілкаў. Як падаецца, Камітэту дзяржаўнай маёмасці было б мэтазгодна выпрацаваць нейкія адмысловыя падыходы, якія ўлічвалі б спецыфіку менавіта гэтай катэгорыі аб'ектаў.

Тамара СЕНЬ: — Мы ўжо звярталіся ў КДМ і атрымалі адказ, што ацэнку можна рабіць і без тэхнічнай дакументацыі. Але "Белрэстаўрацыя", якая непасрэдна ёю займаецца, усё адно патрабуе тэхпашпарты. Больш за тое: раней нам была выслана да-

мова, дзе фігуравала сума ў чатыры мільёны рублёў, але акурат днямі я мела тэлефонную размову з прадстаўніком арганізацыі, і яна агучыла ўжо зусім іншую лічбу — каля ста мільёнаў! І чым далей — тым болей непаразумеўна...

Сяргей ЧАРАНОВІЧ: — А помнік, між тым, разбураецца...

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Трэба высветліць гэтую сітуацыю. На сёння "Белрэстаўрацыя" і сапраўды з'яўляецца адзінай арганізацыяй, якая можа праводзіць ацэнку гісторыка-культурных каштоўнасцей. Да таго ж, ацэначная работа заўсёды каштуе нятанна, і гэта тычыцца не толькі помнікаў спадчыны. Аднак любая сума павінна быць нечым матываванай.

Тамара СЕНЬ: — Але дзе ўстанове адукацыі знайсці такія грошы?

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Наколькі я разумею, вы робіце ацэнку з мэтай продажу аб'екта. Дык, можа, уключыць гэтыя затрачаныя грошы ў першапачатковую аўкцыённую цану, прыплюсаваўшы іх да той сумы, што атрымаецца ў выніку ацэнкі?

Тамара СЕНЬ: — Трэба разумець розніцу паміж бюджэтай арганізацыяй і прыбыткавай камерцыйнай структурай. Тым больш, калі мы прададзім сядзібу з аўкцыёна, непасрэдна каледжу ні капейкі не перападзе, бо гэта — рэспубліканская ўласнасць.

Ілья СВІРЫН: — Продаж менавіта гэтай сядзібы з аўкцыёна разглядаецца як безальтэрнатыўны варыянт?

Тамара СЕНЬ: — Наша навучальная ўстанова не мае ніякіх рэсурсаў для таго, каб падняць з руін гэты вялізны комплекс. Яна адносіцца да Міністэрства сельскай гаспадаркі Рэспублікі Беларусь — зусім няпрофільнага органа дзяржкіравання ў сферы аховы спадчыны. Таму мы ўжо выступілі з ініцыятывай перадаць аб'ект у камунальную ўласнасць — раённую або абласную. Але вынікаў пакуль — ніякіх.

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Перадасцьце — і што далей? Што змогуць зрабіць раённыя ўлады?

Тамара СЕНЬ: — Ім куды працей вырашаць усе тыя размаітыя пытанні. Бо ў нас жа — зусім іншая

функцыя. Я дырэктар навучальнай установы сельскагаспадарчага профілію, але цяпер мне часам здаецца, што я дырэктар помніка спадчыны — столькі клопатаў! Але ж наша галоўная задача — навучаць дзяцей. На балансе каледжа — 16 будынкаў, якія нам трэба даглядаць і рамантаваць па меры магчымасцей. І ўрэшце, што ў дадзенай сітуацыі можа зрабіць Міністэрства сельскай гаспадаркі?

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Прыклад такі прыклад. Будынак былога езуіцкага калегіума ў Полацку сёння з'яўляецца навучальным корпусам Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта. І штогод Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь паддае заяўку аб уключэнні аб'екта ў Дзяржаўную інвестпраграму для таго, каб атрымаць фінансаванне на правядзенне рэстаўрацыйных работ. А што перашкаджае Міністэрству сельскай гаспадаркі скарыстацца падобным алгарытмам? Так, я разумею, што ў яго іншых клопатаў хапае, але пакажыце мне таго, хто будзе скардзіцца на іх нястачу!

Тамара СЕНЬ: — Да нас ужо і сёння экскурсіі ездзяць — нават не ведаю, хто іх арганізоўвае. Цэлае лета — аўтобусы адзін за адным, нават касцюміраваныя шоу ладзяцца...

Ілья СВІРЫН: — Я ўжо некалі пісаў: нікуды вам ад турыстаў не падзецца!

Надзея УСАВА: — Хочаце, распавяду пра аднаго з такіх турыстаў? Гэта Марк Рэстліні, дырэктар знакамітай парыжскай "Пінакэ-тэкі", у якой праходзіла выстаўка "Суцін і Мадэльяні". На пачатку ён не вельмі хацеў ехаць у Смілавічы: маўляў, што я там не бачыў. Але мы яго, разам з нашчадкамі мастакоў родам з Беларусі, усё адно павезлі: у Мінску, як вядома, не так і шмат месцаў, цікавых для такой публікі. І што б вы думалі? Французы адтуль з'язджаць не хацелі! Карова на полі, конь пасвіцца ля ракі... Яны залазілі на плот і здымалі падворкі дамоў. І пазней, калі я запыталася пра ўражанні ад паездкі на Беларусь, Смілавічы былі адназначны на вяршыні рэйтыngu! Госці нават памкнуліся купіць там

Дакументы на руіны?

Не робяцца!

Ад турыстаў нікуды не падзецца: ці магчымыя "народзіны" "кентаўра" культуры і турбізнесу?

адзін стогадовы драўляны дом: маўляў, чаму б там не нарадзіцца ў свой час Суціну? Французам гэта было б надзвычай цікава.

Сяргей ЧАРАНОВІЧ: — У Грушаўку таксама не зарастае народная сцяжына — часам па некалькі вялікіх груп на дзень прыязджае. Мне даводзілася ладзіць экскурсіі і для палякаў, і для немцаў, і для галандцаў — бо цікавасць да тых мясцін сярод замежнікаў немалая. Крыху ведаю іншыя мовы і таму часам разумею тое, пра што яны гутараць між сабой, абмяркоўваючы ўражанні. Ну што тут скажаш, не надта добра гэты аб'ект сёння пазіцыянуе Беларусь! Думаў ужо адмовіцца ад тых экскурсій, але... які сэнс? Той, каму цікава, і без мяне патрапіць у Грушаўку.

Віктар БАБАРЫКА: — На маю думку, любы паспяховы праект у галіне культуры павінен мець тры выразныя складнікі. Першы — гэта ідэя і лідары: канкрэтныя людзі, якія былі б адначасова і энтузіястамі, і спецыялістамі. Другі — падтрымка дзяржавы. Заўважце: я тут кажу нават не пра фінансавую падтрымку! Вельмі важна, каб органы ўлады выразна ўсведамлялі, што дадзены культурны пачын — сап-

Тамара СЕНЬ: — Мы ж не звяртаемся ў Міністэрства культуры з просьбай дапамагчы абнавіць статак альбо хлеб вырасціць. І таму хацелася б, канешне, больш увагі да гэтага аб'екта...

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Прыяду толькі дзве лічы. У Дзяржспісе гісторыка-культурных каштоўнасцей на сёння фігуруе 5 532 аб'екта. Работнікаў нашага ўпраўлення — дванаццаць. Думаю, гэта ўсё вытлумачвае. Мы надаем кожнаму з помнікаў столькі ўвагі, колькі можам.

Надзея УСАВА: — Смілавіцкі палац — гэта сапраўды перліна свайго краю, а калі згадаць, што яго атачае шыкоўны парк... Таму ўся справа толькі ў добрым гаспадары. Лепшае месца для турыстычнага аб'екта папраўдзе складана знайсці: менш за 30 кіламетраў ад Мінска, побач — Магілёўская траса...

Ілья СВІРЫН: — Апошняя акалічнасць таксама вельмі важная, бо недахоп незанябданых адметнасцяў на шляху ад Мінска да Магілёва перашкаджае папулярнасці гэтага перспектыўнага турыстычнага напрамку.

раўды патрэбны для іх краю, і калі такое разуменне будзе, многія пытанні вырашацца самі сабой. І трэці — цікавасць з боку бізнесу, які, паверце, гатовы паспрыяць рэалізацыі добрай ідэі. У нас жа часта бывае так, што гэтыя тры фактары не складаюцца ў адно, не ўтвараюць адзінай сістэмы. Можна, вядома, абыйсціся і двума складнікамі (скажам, энтузіясты і бізнес, як гэта часам здаралася ў нашым выпадку з той жа калекцыяй Парыжскай школы), але самі ведаецца: крэсла на дзвюх ножках наўрад ці выпадае назваць трывалым.

Ілья Свірын: — І сапраўды, як падаецца, было б няблага пачаць з самага галоўнага — з ідэі. Якім вам бачыцца магчымае прыстасаванне таго ж палаца ў Смiлавічах?

Алена Аўраменка: — Мы пыталі ў нашых навучэнцаў: што вы хацелі б бачыць у гэтай сядзібе? І адна дзяўчына, якая вучыцца на ветэрынара, адказала: чаму б не стварыць тут прыватную конна-спартыўную школу? А таксама звычайна ўсе кажуць пра гатэль з рэстаранам...

займае музей, адкрыты для ўсіх ахвотных, а побач з ім — звышдарагі гатэль з антыкварнай мэбляй. Дарэчы, падобныя VIP-аб'екты пакрысе з'яўляюцца і ў нас. Сядзіба Ваньковічаў у Сляпянцы не так даўно была набыта прыватнікам ды ўжо амаль адрэстаўравана, і там запланаваны дарагія рэстараны.

Аляксандр Ленкоў: — Будзьма рэалістамі: сёння ні рэспубліканскі, ні мясцовыя бюджэты не ў стане забяспечыць патрэбнае фінансаванне для аднаўлення ўсіх нашых помнікаў спадчыны. Таму на ўзроўні Кіраўніка дзяржавы і пастаўлена задача прыцягваць на такія аб'екты інвестараў.

Сяргей Чарановіч: — Ніхто ж не супраць. Але, як падаецца, тут варта добра падумаць: ці ўсё нам трэба прадаваць? Можна, пэўныя сядзібныя комплексы неабходна пакінуць ва ўласнасці дзяржавы — як наш своеасаблівы "залаты фонд"?

Зміцер Юркевіч: — У нас з калегамі былі думкі паспрабаваць набыць тую ж сядзібу ў Грушаўцы за сімвалічны кошт і пачаць паціху яе адраджаць уласнымі сіламі, але

прыстасавання. Урэшце, у апошняю катэгорыю ўваходзяць тыя помнікі спадчыны, з якімі можна рабіць усё, што заўгодна, — вядома, у рамках заканадаўства.

Ілья Свірын: — Неаспрэчна, тут паўстане пытанне адносна прыцягваў класіфікацыі...

Віктар Бабарыка: — І таму яна павінна стаць справай цэлага кансіліюму прафесіяналаў з бездакорнай навуковай рэпутацыяй. Вядома, пытанні тут у любым выпадку ўзнікнуць: кажуць, што сярод двух юрыстаў могуць быць тры розныя меркаванні, а сярод гісторыкаў, думаю, яшчэ больш... Але гэта ўжо "тэхнічныя складанасці" — у выніку дыскусій заўсёды можна прыйсці да кансэнсусу. А прынцыпова важна тое, каб першы крок у справе прыватызацыі помнікаў спадчыны быў менавіта такі — уважаная ды навукова матываваная класіфікацыя.

Сяргей Чарановіч: — Сапраўды, такія аб'ектамі, як Грушаўка, павінны займацца не аматары (кштальту мяне), а спецыялісты ў самых розных галінах — ад эканомі-

гэтым яе галоўная вартасць. Сядзібу праславіў пераважна адзін з яе былых гаспадароў — Тадэвуш Рэйтан. "Нязручны" чалавек, які зрабіў унікальны для сваёй эпохі ўчынак: асоба кінула выклік ці не ўсёй палітычнай ды эканамічнай эліце сваёй дзяржавы, Рэчы Паспалітай. Гэта было смяротна небяспечна! Таму сучаснікі, сваякі, і абвясцілі яго вар'ятам — хаця ніякіх дакументаў, якія пацвярджалі б псіхічную хваробу Рэйтана, даследчыкі і пагэтуль не выявілі. Але быў страх страціць сваю маёмасць...

Ілья Свірын: — Самы час пацучь пра тое, што ж цяпер робіцца ў Грушаўцы.

Сяргей Чарановіч: — Справа ўжо крыху зрушылася з месца. Ладная частка сядзібы — безгаспадарная, але на балансе тамтэйшай гаспадаркі знаходзяцца тры будынкі: кароўнік, які выкарыстоўваецца па прызначэнні і стварае ў гістарычным месцы адмысловую аўру, спіртоўня ды ўнікальнае па сваім архітэктурным рашэнні гумно. Калі паўстала пытанне аб вырабе прававызначальных дакументаў — а

казалі: пакуль мы не выключым гэтыя тры пабудовы, дык не зможам сітуацыю з месца зрушыць. І ў дадзеным выпадку, як мне падаецца, яны не маюць рацыі. Так, працэс выключэння можа зацягнуцца на пэўны час — гэта складаная працэдура. Дык чаму б ужо сёння не заняцца падрыхтоўкай дакументаў на кожны з ацалелых будынкаў?

Тамара Сень: — У нас таксама ёсць праблемы, датычныя асобных фрагментаў ансамбля. Прыкладам, флігель, які ўжо больш за 20 гадоў выкарыстоўваецца пад жылло.

Аляксандр Ленкоў: — Значыць, трэба перасяляць жылцоў.

Надзея Усава: — Такі досвед ужо ёсць, і тут няма нічога страшнага. Гэта праблема — вырашальная.

Тамара Сень: — Можна, яно і так — на ўзроўні, скажам, райвыканкама. Але куды будзе перасяляць людзей установа адукацыі? Менавіта таму мы і імкнуліся перадаць помнік спадчыны ў камунальную ўласнасць. Ёсць і яшчэ адна праблема. Як выявілася, невялічкі будынак вартаўніка ўжо прададзены прыватніку. Ён хацеў там адкрыць кавярню, але яму не дазволілі, бо аб'ект мае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Аляксандр Ленкоў: — Прабачце, але тут я не бачу ніякай логікі. Кавярні ды рэстараны размяшчаюцца ў многіх замках ды палацах — і за мяжой, і ў нас ужо таксама. Што ў гэтым кепскага?

Віктар Бабарыка: — Пад час правядзення выстаўкі мастакоў Парыжскай школы мы пастаўнілі на "святая святых" — у Нацыянальным мастацкім музеі з'явілася кавярня, упершыню на Беларусі. Нехта нават усклікнуў: рэвалюцыя! Хаця за мяжой музеі, што не маюць уласных кавярняў — вялікая рэдкасць.

І праблема не такая легкавая, як многім здаецца. Нядаўна мы збіраліся зладзіць вялікае мерапрыемства ў адноўленым Нясвіжскім замку. Але тут жа сутыкнуліся з пытаннямі: дзе харчавацца і начаваць гасцям, як ім стварыць насычаную і цікавую праграму? Тых адказаў на гэтыя пытанні, якія б задаволілі нас і гасцей, на жаль, сёння няма. Адпаведна, пакуль не будзе вырашана праблема з інфраструктурай, мы наўрад ці зможам годна прадставіць беларускую культурную спадчыну. Уявіце, быццам нейкі прадпрымальнік вырашыў наладзіць эфектыўную вытворчасць без затрат на сыравіну, энергію, заробкі... Даруйце, але так не бывае!

Аляксандр Ленкоў: — Па вялікім рахунку, палітыка дзяржавы па перадачы помнікаў спадчыны ў прыватную ўласнасць ставіць перад сабой задачу вырашэння, у тым ліку, і праблемы з інфраструктурай. Іншая справа, што для інвестараў пакуль бракуе матывацыі. Апрача вырабу праектна-каштарыснай дакументацыі, уласнік абавязуецца аднавіць і захаваць помнік у яго першапачатковым выглядзе. А гэта — сур'ёзны абмежаванні для рэалізацыі камерцыйных намераў. Іншая справа, каб дадатковыя выдаткі хаця б часткова кампенсаваліся, скажам, падатковымі льготамі — прынамсі, на той перыяд, пакуль ідуць аднаўленчыя работы. У свой час для ўласнікаў аб'ектаў спадчыны ўжо былі пэўныя льготы па выплаце падатку на дададзеную вартасць пры правядзенні рэстаўрацыйных работ, але, на жаль, з 2007 года яны былі адменены. Сёння засталася хіба льгота па выплаце падатку на нерухомаць — і тое ў тым выпадку, калі будынак трапляе ў адмысловы спіс. Адпаведна, пытанне пра прэферэнцыі для інвестара ў сферу спадчыны пакуль застаецца адкрытым.

(Заканчэнне на стар. 6.)

Віктар Бабарыка.

Тамара Сень.

Алена Аўраменка.

Аляксандр Ленкоў.

Сяргей Чарановіч.

Зміцер Юркевіч.

Надзея Усава.

Ілья Свірын.

Надзея Усава: — У гэты палац "просіцца" музеі, прысвечаны гісторыі будынка і звязанымі з ім слаўнымі постацямі — Агінскім, Мянюшкам, Ваньковічам. Распавесці ёсць пра што і пра каго, ды і навуковы базіс будзе неблагім. Але наўрад ці прыватны інвестар захоча ўклаць сродкі ў такі нерэнтабельны аб'ект. Гэта — справа дзяржаўная.

Віктар Бабарыка: — Сапраўды, перад патэнцыйным пакупніком помніка спадчыны немінуца паўстае пытанне: гэта чыстае мецэнацтва, альбо, усё ж, бізнес-праект?

Ілья Свірын: — А ці можна спалучыць гэтыя два складнікі, дзве формы ўласнасці і два праекты ў адно? Прыкладам, у старым палацы, дзе гасцяваў сам знакаміты кампазітар, стварыць музей, а ў новым, чыя гісторыя менш паважная па часе, — гатэль з рэстаранам. Натуральна, поўная музеэфікацыя комплексу запатрабуе шалёных выдаткаў. У той самы час, пераўтвараць яго ў цалкам камерцыйны аб'ект — занадта вялікая раскоша для нашай культуры.

Надзея Усава: — У Польшчы такіх "кентаўраў" нямала: частку плошчаў архітэктурнага помніка

потым мы прыйшлі да высновы, што такія значныя аб'екты, усё ж, павінны заставацца ва ўласнасці дзяржавы.

Аднак, калі такі варыянт з нейкіх прычын немагчымы, лічу, за адраджэнне сядзібы павінны ўзяцца неабякавыя грамадзяне — аматары гісторыі, дзеячы культуры. У кожным разе, я гатовы прыкласці для гэтага ўласныя намаганні.

Віктар Бабарыка: — Нам, грамадзянам, вельмі важна разумець межы рэальных магчымасцей дзяржавы. Чаму б, напрыклад, не падзяліць усе нашы помнікі спадчыны на тры катэгорыі. Першая — гэта той самы "залаты фонд": аб'екты, якія павінны застацца ў дзяржаўнай форме ўласнасці ды аднаўляцца за яе сродкі, бо гэта — наш нацыянальны гонар. Прычым такія спісы могуць складацца на розных узроўнях: рэспубліканскім, абласным, раённым. Другая катэгорыя — важныя для нас помнікі культуры, захаваць якія коштам дзяржбюджэту, аднак, не стае магчымасцей. Іх можна перадаць у прыватную ўласнасць, але толькі на адмысловых умовах — датычных, у тым ліку, і функцыянальнага

кі да мастацтвазнаўства. Калісьці я спрычыніўся да праекта пераўтварэння Грушаўкі ў турыстычны цэнтр. Тады ён не быў рэалізаваны, што вельмі засмуціла. Але чым далей тым больш я задаюся пытаннем: а можа, яно і да лепшага? Я часта бываю ў той сядзібе, фатаграфую яе ў розную пару, ужо цэлую выстаўку падрыхтаваў... Гэта адна з нешматлікіх на Беларусі мясцін, дзе яшчэ раз-пораз адчуваеш той подых шляхецкай мінуўшчыны — нягледзячы на ўсё запушчэнне. Ці не будзе ён знішчаны пры пераўтварэнні сядзібы ў шыкоўны туркомплекс?

Надзея Усава: — Аднак тое самае можна сказаць і пра іншыя мясткі...

Алена Аўраменка: — Ды і смілавіцкі палац таксама. Зрабіўшы не так даўно экспазіцыю нашага музея пры каледжы, мы пераканаліся, што ці не кожная асоба, звязаная з гэтымі мясцінамі, — адметны дзеяч палітыкі, культуры, асветніцтва. Наша задача — захаваць не толькі матэрыяльную спадчыну, але і духоўную, перадаць яе дзецям.

Сяргей Чарановіч: — Грушаўка — зусім не шэдэўр палацава-паркавага мастацтва, але не ў

грошы ж трэба не абы-якія! — з'явілася задума перадаць тыя тры будынкі ў камунальную ўласнасць ды выкарыстаць у іх дачыненні Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 108, які дазваляе прадаваць незапатрабаваныя аб'екты без ацэнкі, за адну базавую велічыню.

Аляксандр Ленкоў: — Але ж гэты Указ ужо страціў сілу.

Сяргей Чарановіч: — Райвыканкам пайшоў іншым шляхам. Аб'екты пакінуты на балансе гаспадаркі, і яна сама будзе рабіць усю дакументацыю, а потым ёй нейкім чынам гэта кампенсуецца. Не так даўно пачаўся працэс выключэння з Дзяржспіса тых аб'ектаў, якія ўжо не існуюць, бо былі страчаны. А далей — аўкцыён.

Аляксандр Ленкоў: — Сапраўды, тры сядзібныя пабудовы, якія ўнесены ў Дзяржспіс, на справе ўжо не існуюць. Для таго, каб гэта зафіксаваць, патрэбна камісія, якая ўключала б як спецыялістаў у галіне гісторыі, гэтак і прадстаўнікоў мясцовых уладаў. Але тут узнікае і іншае пытанне: чаму ж вы не афармляеце прававызначальныя дакументы проста цяпер? Прадстаўнікі мясцовых уладаў мне ад-

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 4—5.)

Віктар БАБАРЫКА: — Ведаецца, я так сказаў бы: нават не заахвочвайце — галоўнае, не карайце. Як, напэўна, многія ведаюць, мы набылі і прывезлі на Беларусь калекцыю твораў нашых суайчыннікаў з Парыжскай школы — яна, дарэчы, атрымала статус матэрыяльнай рухомай гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь. Але калі мы ўвозілі калекцыю на тэрыторыю краіны, ад нас запатрабавалі заплаціць падатак на дадатковую вартасць, і кампенсация гэтых выдаткаў расцягнулася амаль на год! І справа тут нават не ў грошах — справа менавіта ў адносінах. Бо што атрымліваецца: мы вярнулі на Беларусь нашу культурную спадчыну, а нас за гэта ўзялі і "пакаралі"! Бізнес-структура, якая хоча зрабіць нешта добрае для нашай культуры, апынаецца ледзьве не ў ролі мазахіста. Мабыць, менавіта таму і ахвотных не так шмат, як магло бы быць... Або яшчэ такі нюанс. Папраўдзе прыкра чытаць у газетах фразы кшталту "Адзін з банкаў прывёз на Беларусь творы Парыжскай школы". Як быццам мы зрабілі нешта настолькі брыдкае, што нават наша імя ў прыстойных колах нельга вымавіць! Так, я разумею: дзейны на сёння Закон аб рэкламе... Але, як кажуць, асадак застаецца.

Надзея УСАВА: — На маю думку, павысіць інвестыцыйную прыцягальнасць аб'екта можа і добрае інфармацыйнае выданне, прысвечанае таму самаму смілавіцкаму палацу. Бо тлумачыць бізнесменам па пальцах яго багатую гісторыю — неяк не салідна. Ляхавіцкі райвыканкам з дапамогай такога рупліўца, як Сяргей Чарановіч, зрабіў вялікую справу — выпусціў прыгожыя і густойныя брашуркі, прысвечаныя Грушаўцы ды іншым адметнасцям края. А чаму ж на Чэрвеньшчыне іх няма? Здавалася б, мясцовыя ўлады павінны былі парупіцца...

Тамара СЕНЬ: — На жаль, Чэрвеньскі райвыканкам нам увесь час адказвае, што ўвогуле не мае дачынення да гэтага помніка — хіба толькі ў плане кантролю за выкананнем заканадаўства аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Скажыце, а Міністэрства сельскай гаспадаркі — хіба не дзяржаўны орган? Чаму ж яно не можа прыйсці да паразумення з Чэрвеньскім райвыканкамам і сумеснымі намаганнямі зладзіць належную прэзентацыю аб'екта? Бо гэта — праблема з праблемам. Да нас пастаянна звяртаюцца патэнцыйныя інвестары, якія кажуць, што шукаюць інфармацыю пра тую сядзібу, што прадаюцца — і нідзе яе не знаходзяць. Урэшце, абодва згаданыя органы маюць свае сайты. Але звесткі пра смілавіцкую сядзібу вы там не знайдзеце.

Ілья СВІРЫН: — На маю думку, раённыя сайты ў дадзеным выпадку — не самыя эфектыўныя сродкі пошуку інвестараў. Мала хто з іх будзе маніторыць 118 падобных рэсурсаў, шукаючы сярод бросавых ферм і зернехавішчаў патрэбны яму аб'ект спадчыны. Даўно паўстала патрэба стварэння нейкага адмысловага партала, прысвечанага продажу гістарычнай нерухомасці, каб любы ахвотны мог яго адкрыць — і даведацца ўсю патрэбную інфармацыю: што прадаецца, што выхутцецца да продажу, якія патрабаваныя...

Тамара СЕНЬ: — Урэшце, брашурку мы і самі можам выдаць, але ці вырашыць яна лёс сядзібы?

Надзея УСАВА: — Грукайце, і вам адчыняць!..

Тамара СЕНЬ: — Мы толькі гэтым і займаемся, хаця дагрукацца пакуль не атрымліваецца.

Віктар БАБАРЫКА: — Бывае, бізнесмен укладае грошы ў пэўны аб'ект, і ўжо на стадыі рэалізацыі праекта яму раптам паведамаюць: твая будоўля — парушэнне Закона аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны. А ён, бедачына, нават і ведаць не ведаў, што пачаў будаўніцтва на месцы стаянкі старажытнага чалавека... Дык хто тут вінаваты?

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Мы ўжо не раз сутыкаліся з падобнай праблемай: на аўкцыён выстаўляецца помнік спадчыны, але яго ўласнік не тлумачыць патэнцыйным пакупнікам, што з такімі аб'ектамі можна рабіць, як з імі належыць

шчадкі? І што з гэтага ў выніку атрымаецца? Зрэшты, на Ляхавіччыне ўжо купілі адну сядзібу, у Савейках. Будзем назіраць за працэсамі, якія там распачнуцца.

Ілья СВІРЫН: — Ляхавіцкі раён на сёння не мае нейкай сваёй "разыначкі", здольнай выклікаць устойлівы асацыяцыі. Ды і музея ў ім, здаецца, няма ніводнага — што і наогул рэдкасць для нашай краіны. Таму, як падаецца, Ляхавіччыне Грушаўка патрэбна больш, чым каму яшчэ.

Зміцер ЮРКЕВІЧ: — Для палякаў Рэйтан — сапраўды знакавая фігура, але ж яго постаць моцна міфалагізавана. А пра тое, што ён беларус па паходжанні, ніхто не згадвае. І менавіта таму нам, беларусам, важна самім парупіцца пра

міраванне асобы, калі чалавек спазнае першы жыццёвы досвед, першыя, і таму самыя моцныя эмоцыі. Менавіта ў Смілавічах Хаім Суцін упершыню ўбачыў неба, траву, твары людзей — і гэтыя вобразы адбіліся ў ягонай свядомасці назаўжды. Ды і маляваць ён пачаў менавіта ў Смілавічах. А далей... далей яму проста "паставілі тэхніку", даўшы магчымасць выявіць тое, што ўжо было назапашана.

Ілья СВІРЫН: — Сядзіба ў Грушаўцы ўключае з дзясятка будынкаў, што паўсталі ў розныя часы. З мемарыяльнага пункту гледжання, найкаштоўны з іх — гэта флігель "мураванка", дзе правёў апошнія гады Тадэвуш Рэйтан. І таму паўстае пытанне: ці не варта тут правесці пэўную дыферэнцыяцыю? Бо ка-

міі, і коням беларускай вупражнёнй пароды, што цяпер на мяжы вынішчэння. Такі аб'ект мог бы стаць моцным і самадастатковым культурна-гістарычным асяродкам, здатным паспрыяць пазітыўным зрухам не толькі ў сацыяльнай сферы, але таксама і ў эканоміцы рэгіёна.

Надзея УСАВА: — У тых жа Смілавічах музейная экспазіцыя "Прасторы Хаіма Суціна" была створана намаганнямі трох-чатырох чалавек — і перадусім небезвядомага рупліўца Уладзіміра Шчаснага. Прытуліў нас Дом дзіцячай творчасці, выдзеліўшы два класы. Праект абыйшоўся ў 10 тысяч долараў, якія выдаткавала Парыжскае бюро UNESCO. У той экспазіцыі нават шмалі было. Але калі з'явіліся артыкулы ў друку, наша сціплая "Прасторы Хаіма Суціна" раптам зацікавіла ўсіх! Выкладчыца ДДТ Святлана Хасяневіч узяліся ладзіць там экскурсіі на грамадскіх пачатках. На першую пару ёй было цяжкавата (пра Суціна расказваць складана, гэта ж не Шышкін), будучыня экспазіцыі была непрадказальная, але, калі сталі прыбываць цэлыя дэлегацыі дыпламатаў ды вядомых асоб з Беларусі і замежжа, энтузіязму прыкметна паболела!

А далей праект стаў спакваля разрастацца. Прыкладам, "Белгазпрамбанк" выдаткаваў грошы на ўказальнік у цэнтры Смілавічаў (якога нам так не ставала), на рамы для выставак дзетак з ДДТ і іх паездку ў віцебскі музей Шагала... Адпаведна, і сапраўды важна пачаць, пры гэтым заяўляючы пра сябе.

Ілья СВІРЫН: — Безумоўна, "Прасторы..." — гэта вельмі ўдалы прыклад музейнай экспазіцыі, зробленай у самых сціпных фінансавых варунках. Але... Як падаецца, сам маштаб постаці Суціна вымагае, усё ж, прыныпова іншага падыходу. Тое самае, дарэчы, тычыцца і іншай знакамітай фігуры, звязанай са Смілавічамі, Станіслава Манюшкі. Наколькі мне вядома, яго музей у Азёрным і пагэтуль знаходзіцца ў "падвешаным" стане: школа, пры якой ён у свой час быў створаны, прададзена прыватнай фірме з Расіі. Я ўжо не кажу пра экспазіцыю, якая не мянялася з савецкіх часоў.

Алена АЎРАМЕНКА: — Калі мы ездзілі туды на экскурсію з навуцэнцамі каледжа, дырэктар музея спецыяльна ўключала абагравальнікі, бо стацыянарнага ацяплення там няма ўжо каторы год.

Ілья СВІРЫН: — Уласна, гэта я да таго, што праблемы з тэматыкай музейнай экспазіцыі ў былым палацы наўрад ці могуць узнікнуць. Згадайма і яшчэ аднаго прадстаўніка Парыжскай школы — Эма Зарфіна, які таксама нарадзіўся ў Смілавічах.

І напрыканцы нашай гутаркі — крыху правакацыйнае пытанне да Віктара Дзмітрыевіча. Наколькі вядома, цяпер вы шукаеце магчымасці здзяйснення грандыёзнага праекта "Арт-Беларусь". Калі ў якасці плячоўкі вам на спрыяльных умовах будзе прапанаваны той самы Смілавіцкі палац, ці сталі б вы разглядаць падобную прапанову?

Віктар БАБАРЫКА: — Паўтаруся: культурны праект павінен мець тры складнікі, і першы з іх — гэта менавіта ідэя, якую адстойвае канкрэтны лідар. Калі ўсе агучаныя вышэй разумныя і добрыя памкненні ўвасобяцца ў нешта больш-менш канкрэтнае, калі будзе сапраўды зразумела, каму і дзеля чаго патрэбна аднаўленне палаца ў Смілавічах, калі з'явіцца той самы лідар, без якога справа не зрушыцца, тады можна будзе далей весці гутарку. А пакуль ваша пытанне не мае адказу.

**Падрыхтаваў Ілья СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Дакументы на руіны?

Не робяцца!

Ад турыстаў нікуды не падзецца: ці магчымыя "народзіны" "кентаўра" культуры і турбізнесу?

працаваць. І таму калі да нас звяртаюцца з просьбай узгадніць адчужэнне таго ці іншага аб'екта для далейшага яго продажу, мы просім, каб ва ўмовах правядзення аўкцыёна абавязкова прысутнічаў выраз "гісторыка-культурная каштоўнасць", каб адразу было разумнае, што на гэты аб'ект распаўсюджваюцца асаблівыя патрабаванні заканадаўства. Бо сёння інвестары і сапраўды часцяком купляюць ката ў мяху, не ўсведамляючы сваіх далейшых абавязкаў.

Ілья СВІРЫН: — А ці можна на стадыі аўкцыёна нейкім чынам перадвызначыць функцыянальнае прызначэнне? Прыкладам, абавязваць новага ўласніка выкарыстаць найбольш каштоўныя з гістарычнага пункту гледжання плошчы пад музейную экспазіцыю?

Аляксандр ЛЕНКОЎ: — Заканадаўства абмяжоўвае функцыянальнае прызначэнне толькі ў некаторых выпадках — скажам, помнік спадчыны не можа быць прададзены вайсковаму фарміраванню, у ім нельга размяшчаць шкодную вытворчасць. А вось што да астатняга, тут няма пэўнасці. Хаця самі ўласнікі цалкам могуць паставіць тыя ці іншыя канкрэтныя ўмовы. Прыкладам, прапановаць пакупніку пэўную канцэпцыю выкарыстання. Дарэчы, а ці ёсць нейкія задумы адносна функцыянальнага прыстасавання пабудовы Грушаўскай сядзібы?

Сяргей ЧАРАНОВІЧ: — Пакуль гэта пытанне без адказу. І я баюся, што сапраўдная Грушаўка будзе страчана. Так, сёння ў нас, магчыма, бракуе фінансаў, але калі мы цяпер ператворым такія помнікі спадчыны ў камерцыйныя аб'екты, ці скажуць нам за гэта "дзякуй" на-

ўвекавечванне памяці гэтага героя — а не чакаць, што гэта зробіць межныя кампаніі, якія сёння нярэдка набываюць шляхецкія сядзібы ў нашай краіне. Натуральна, захаванне беларускай мінуўшчыны не ўваходзіць у лік іх прыярытэтных задач і бізнес-інтарэсаў.

Ілья СВІРЫН: — Хаця, здавалася б, моладзь патрабуе такіх герояў. Ледзь не ў кожнага трэцяга нашага тынэйджара — майка ці бейсболка з выявай Чэ Гевары. Украінцы вунь пачалі раскручваць у супрацьвагу яму бацьку Махно — маечкі таксама ўжо прадаюцца...

Зміцер ЮРКЕВІЧ: — Тадэвуш Рэйтан у якасці героя важны для нас яшчэ і таму, што ён здзейсніў мужны ўчынак без праліцця крыві. Бо, хаця і быў добрым ваяром, але змагаўся за сваю справу не шабляй — як у тых часы было прынята, — але словам, выкарыстоўваючы парламенцкія метады і дзейнічаючы ў рамках закону.

Сяргей ЧАРАНОВІЧ: — У Ляхавічах сляды Рэйтанаў прасочваюцца і пагэтуль. Мы сёння карыстаемся трыма будынкамі, якія паўсталі па фундацыі роду, прыкладам, — паліклініка месціцца ў былым касцёле. І таму паўстае лагічнае пытанне: чаму б не ўвекавечыць гэтае прозвішча ў назве адной з вуліц? Ведаецца, у нас ёсць вуліца Сцяпана Разіна, а вось вуліцы Тадэвуша Рэйтана — няма.

Ілья СВІРЫН: — У Смілавічах таксама не знойдзеш вуліц Манюшкі і Суціна. Падаецца, не ўсе іх суайчыннікі пакуль усведомілі, што гэтыя постаці маюць не абы-якое дачыненне да нашай гісторыі...

Віктар БАБАРЫКА: — Суцін наш хаця б таму, што ён тут нарадзіўся і прахвіў першыя гады жыцця — час, самы важны для фар-

лі інвестар пераўтвораць у гатэль напаўзруйнаваную стайню, хто яго ў тым папракне? А вось калі ён "мураванку" прыстасуе, скажам, у якасці лазні... Натуральна падзел гістарычнага помніка паміж рознымі ўласнікамі — справа загання, але ж тут і выпадак — асаблівы. Можа, ёсць мэтазгоднасць адасобіць гэты флігель разам з капітай-спачывальняй ад усяго астатняга комплексу ды, усё ж, пакінуць іх на балансе дзяржавы і музеі? Каваць? Балазе, абодва будынкi зусім маленькія, і таму наймаверных сродкаў не запатрабуюць.

Сяргей ЧАРАНОВІЧ: — Мне падаецца, гэта добрая ідэя. Увогуле, калі атрымалася вярнуць да жыцця хаця б гэты будынак, ён стане абліччам сядзібы. Глядзіш, і дапамога з'явіцца.

Ілья СВІРЫН: — Цяпер тая самая кампанія — папраўдзе ў крытычным стане. Яшчэ колькі гадоў, і праблема вырашыцца сама сабой...

Зміцер ЮРКЕВІЧ: — Сапраўды, пытанне, з чаго пачынаць у Грушаўцы, нават не паўстае. Таму мы з калегамі першачарговай задачай паставілі правесці прэзентыўную кансервацыю "мураванкі" ды ўжо распачувалі нумудрагелістую канструкцыю, якую неўзабаве плануем прадаставіць на суд спецыялістаў з Міністэрства культуры краіны. Калі ўсё атрымаецца, сёлета нейкі дах над будынкам будзе.

Таксама ёсць задума аднавіць традыцыйнае правядзенне ў Грушаўцы культурных імпрэз, зладзіўшы там улётку наш фестываль "Дах". А што далей? Вядома, хацелася б бачыць там музей — ці, хутчэй, нават Цэнтр старадаўняй шляхецкай культуры, дзе знайшлося б месца і культурным падзеям, і гастрона-

Калі вясна і крыгаход за вокнамі старажытнага езуіцкага калегіума — а цяпер выставачнай залы, — нека даражна выглядае выстаўка крохкіх шкляных твораў. Ды яшчэ з відам на Заходнюю Дзвіну! Напэўна, ёсць сувязь паміж празрыстасцю шкла, крохкасцю ільда ды імкліваасцю плыні. "Камянём, які цячэ" звалі старажытныя егіпцяне шкло. Не адзін раз адбывалася вынаходніцтва гэтага матэрыялу рознымі народамі. Тайна нараджэння шкла схаваная нават у выключнасці ягонага характару: цвёрдае, метафарычнае і здатнае параніць. Да 12 мая ў Мастоцкай галерэі Полацкага нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка доўжыцца выстаўка мастацкага шкла "Навігацыя".

Полацк

Навігацыя на Дзвіне

**"Кантэйнеры з пасланьнямі",
напоўненыя сэнсам**

Яе ўдзельнікамі сталі дзесяць мінскіх твораў. Экспаненты трактуюць шкляную рэч не ў якасці ўтылітарнага аб'екта, створанага дзеля таго, каб нешта наліць ці пакласці. Хаця не, іх творы напоўнены — найперш, сэнсам. Гэта сапраўдныя "кантэйнеры з пасланьнямі" — празрыстыя формы камунікацыі з глядачом.

"Пасланні ў бутэльках" расцянуліся ўздоўж пакулу скаванай ільдом Дзвіны — адзеленыя ад яе таўшчэзнымі гістарычнымі мурамі — па калідорнай выставачнай зале трэцяга паверха галерэі. Як падаецца, нам удалося стварыць цякучыя абрысы "экспазіцыйных выпяў" — згрупаваныя ці асобныя твораў, якія "рухаюцца" па асабістых траекторыях, але — у межах аднаго струменя.

Рух і прастору выстаўкі "трымаюць" — для шкла надзвычай манументальныя — творы Алены

Сазыкінай з серыі "Партызанская архітэктура" і "Галюцынагенны" разам складаюцца нават у невялічкі матэрыял. І амаль як маяк ззяе электрычным святлом рознакаляровая кампазіцыя "Акцябраты" Паўла Вайніцкага. Бо ў адзін з дзіцячых партрэтаў — жоўты — устаўлена сапраўдная лямпачка.

Звычайна завешаныя карцінамі, галерэйныя сцены зараз адпачываюць. Адзіным аб'ектам, які іх "абцяжарвае", стаў невялікі шкляны "Абраз" Анатоля Калугіна. Увогуле, экспазіцыя атрымалася — у добрым сэнсе — лёгкай, бо яе празрыстыя экспанаты нібыта балансуюць на мяжы матэрыяльнасці і непрадметнасці.

Важным складнікам атмасфернасці выстаўкі сталіся асаблівасці інтэр'ера галерэі. Некаторыя фрагменты прасторы дзіўным чынам супалі са зместам твораў. Напрыклад, выдатным пад'юмам для "Рэлікта" Алены Атрашкевіч аказаўся знойдзены тут жа антыкварны раяль, адасоблены ад асноўнай залы прыступкамі. Напэўна, празрыстая марская істота,

ці — у аўтарскай трактоўцы — нізка пазванкоў... Чым бы ні з'яўлялася гэтая медузападобная структура ў свядомасці ўспрымальніка, яна досыць арганічна глядзіцца на паліраваначорнай раяльнай паверхні, упрыгожанай ледзь не барочнай ляпнінай.

Прэзентаваныя на выстаўцы творы — вынік працы са шклом новага пакалення беларускіх мастакоў, якое імкліва рухаецца ў плынях бягучых інтэрнацыянальных напрамкаў і тэндэнцый, засвойваючы новыя тэхнікі і канцэпцыі, выкарыстоўваючы камунікацыйныя перавагі сучаснасці. У іх творчасці няма ні межаў, ні адлегласцей — для беларускага шкла "лёд рушыў — rompre la glace" на злome стагоддзяў, калі высілкай айчынных твораў зліліся з сусветным мастацкім працэсам.

У апошнія дзесяцігоддзе адбылося шмат тэматычных падзей з удзелам беларускіх твораў: замежныя выстаўкі, сімпозіумы, адукацыйныя праграмы. І, урэшце, І Міжнародны шкловыдзімальны сімпозіум "Нёманская хваля", які сабраў мастакоў шкла пяці краін на легендарным айчынным шклозаводзе для сумеснай працы і творчых стасункаў.

Навігацыя паміж сучаснымі ўплывамі, трэндамі, аўтарызтамі — гэта тое, што з'яўляецца выключна важным у сучаснай сітуацыі, тое, што робіць беларускіх мастакоў адметнымі на міжнароднай арэне. Як бачыцца, нас вылучаюць валоданне традыцыйнымі тэхнікамі гуты, метафарычнасць і вобразнасць твораў. Дакладнасць візуальнага ўвасаблення ідэй. У вялікай ступені нашаму шклу ўласцівы лаканічныя, чыстыя формы і далікатнае разуменне пластыкі.

У Полацку выстаўка сучаснага мастацкага шкла адбылася ўпершыню. Спадзяёмся, глядачу будзе цікава яе наведваць.

**Павел ВАЙНІЦКІ,
Алена АТРАШКЕВІЧ**
На здымках: фрагменты
экспазіцыі.

Супермэнскі аватар... Гамлета

P.S. да "M.@rt.кантакту"

Нягледзячы на дастаткова падрабязны расповед пра вынікі сёлета Міжнароднага маладзёжнага форуму "M.@rt.кантакт", хацелася б яшчэ раз засяродзіцца на "вяршыні" гэтага "айсберга" — спектаклі-пераможцы "Гамлет". І зусім не таму, што "Шэкспір — наша ўсё", а менавіта з прычыны аналізу таго, якім чынам фестывалі як форма культуры жывуць краіны ўплываюць на развіццё гэтай самай культуры ў канкрэтным рэгіёне. Камусьці можа падацца, што падобныя імпрэзы цікавыя адно толькі іх удзельнікам, аднак практыка паказвае: разумна прадуманыя фестывалі "жывуць" на працягу ўсяго года, даючы плён у выглядзе таго, што творчае жыццё рэгіёна — у дадзеным выпадку горада Магілёва — прыбывае, прынамсі, і за кошт новых, цікавых пастановак.

Магілёў

Сёлета ўпершыню ў гісторыі "M.@rt.кантакту" Магілёўскі абласны тэатр лялек выступіў у якасці паўнаўрацнага калектыву-канкурсанту і заявіў на стаборніцтва шэкспіраўскага "Гамлета". Рэжысёр спектакля Ігар Казакоў, не сумняваючыся, што першае ж пытанне ў яго адрас будзе "Чаму менавіта гэты твор?" — задае нам дакладна вызначаны вектар погляду на знакамітую п'есу, калі прыводзіць у праграмцы эпіграфам да спектакля аднайменны верш Іосіфа Бродскага. "Яны прыйшлі глядзець, як вы памрэце..." — гэтыя радкі можна лічыць своеасаблівым адказам на класічнае: "Пра што спектакль?". Што рабіць, калі персанажы на сцэне і глядачы ў зале чакаюць аднаго: магчымасці паназіраць за "працэсам памірання героя"?

У галоўнай ролі ў спектаклі выступае малады актёр Юрка Дзівакоў. У яго выкананні Гамлет зусім не адсылае нас ні да шэкспіраўскага парывістага барацьбіта за праўду і справядлівасць, ні да пакутлівага ў сумневах кінагероя,

створанага ў фільме Рыгора Козінцава Інакенціем Смактуноўскім. Ён, Гамлет, нягледзячы на свой пашпартны ўзрост, — усё яшчэ хлапчук, але не Пітэр Пэн, які, не жадаючы сталець, аб'яўляе вайну даросламу свету, а забаўны, амаль што плюшавы... Супермэн, што знешне імітуе паводзіны знакамітага кінагероя, намагаючыся такім чынам пазбавіць сябе ад неабходнасці ўсур'ез сутыкнуцца з навакольным "дарослым" светам. Так, Гамлет XXI стагоддзя, па версіі Дзівакова і Казакова, — зусім не рэфлексуючая істота. Яго нават палохае неабходнасць ставіць перад сабой пытанні кшталту "быць альбо не быць", каб адшукаць на іх адказы. Маналогі, што гучаць з вуснаў героя Юрка Дзівакова — бы голас "аднекуль": ён змушае хлопца яшчэ мацней прыціскаць да сябе ўласнага Гамлета-ляльку з надзеяй, што гэта толькі голас, але...

Але статус героя вымагае адначасова і гўнай ступені публічнасці: усе твае перажыванні, сумненні, эмацыянальныя парывы і памкненні абавязкова і немінуча становяцца здабыткам усеагульнага назірання і абмеркавання. Як тут быць маладому чалавеку, за што схавацца? За іранічную "маску" Губкі Боба? За бескампраміснасць Супермэна, якому не патрэбны час для разваг і прыняцця рашэнняў, а дастаткова ўсяго толькі імпульсу для дзеяння?

Спектакль, дзе на галоўнага героя ніхто быццам бы свядома і не "націскае", але адначасова і не выпускае са сваіх "жалезных абдымкаў", разыгрываюць перад намі, глядачамі... шэкспіраўскія магільшчыкі. Персанажы, асноўны занятак якіх — капанне магіл, прыносяць у класічную гісторыю элемент адмежаванасці і гўнай ступені "спакойнасці" ўспрыняцця шэкспіраўскіх сожэтных калізій... І гэтая адмежаванасць надта ж нагадвае нашу, сучасную ступень абасобленасці ад таго, што адбываецца ў навакольным свеце, дзе ўжо ніхто не перажывае ўсур'ез над праглядам, прыкладам, дакументальных крымінальных фільмаў або навіновых рэпартажаў. Але акурат такі час, калі ніхто ні ад каго быццам бы і не патрабуе подзвігаў, і нараджае гамлету. Шэкспіраўскае: "Быць альбо не быць?" у сцэнічнай версіі Ігара Казакова ператвараецца ў "Калі не я, дык хто?"...

**Таццяна
КОМАНОВА**

На здымках: сцэны
са спектакля "Гамлет".

Мастыхін

Распродаж вобразаў
з... гарбатай

У сталічнай "Галерэі Мастацтва" праходзіла выстаўка "Распродаж вобразаў". Па словах яе аўтара, вядомага жывапісца Алега Кастагрыза, гэтая назва з'яўляецца своеасаблівым ключом да разумення карцін, прадстаўленых у экспазіцыі. Як людзям у побыце ўласціва абменьвацца ідэямі, пачуццямі, думкамі, рэчамі, так і творцы на вернісажы хочацца падзяліцца ўвасобленымі мастацкімі вобразамі.

А.Кастагрыз. "Грушы і нож".

Экспазіцыя змяшчала, у асноўным, толькі новыя працы, створаныя за апошнія пару гадоў. Шырокая публіка змагла пабачыць разнастайныя па жанрах творы: сюжэтно-тэматычную карціну, анімалістыку, нацюрморт, партрэт.

Увогуле, творчасць Алега Кастагрыза вылучае складаны сінтэз традыцый класічнага фігуратыўнага жывапісу з прыёмамі мастацтва абстракцыянізму, з яго згарманізавана яркай колеравай гамай і сімвалічнасцю фактурных эфектаў. На адлегласці некаторыя работы можна параўнаць з дэкаратыўнымі пано, галоўную ролю ў якіх выконвае гульня стылізаваных форм і колеравых плям. Напрыклад, у такіх карцінах, як "Нацюрморт з хаткай", "Чаша", "Павольная плынь", "Соль", "Святочны вечар", аўтар смела парушае пабудову кампазіцыі ў нацюрморце ці пейзажы шляхам суаднясення іх да беспрадметнага жывапісу. Незвы-

чайная сімволіка, творчы падыход да зместу твора і крэатыўная тэхніка алейнага пісьма, дазвалялі глядачу разглядаць вобраз у зусім розных інтэрпрэтацыях.

І наадварот, многія фігуратыўныя кампазіцыі: "Кі-дальнік нажоў", "Зброевая крама", "Прадаўцы цмокаў", "Распродаж"; партрэты: "Раніца", "Кубак гарбаты" на першы погляд могуць падацца незразумелымі. Але зблізка кожная праца набывае абрысы, і для асобнага аматара ўбачанае напайнае суб'ектыўным сэнсам, становіцца ўласнай асацыяцыяй.

Алег Кастагрыз гаворыць: "Сваю карціну я бачу часам некалькі месяцаў, ці нават менш, а хтосьці маю карціну бачыць усё жыццё. Мастаку патрэбен глядач... Без глядача няма карціны!". І выстаўка "Распродаж вобразаў" гэтак пацвярджае.

Ксенія РАЛІНСКАЯ,
мастацтвазнаўца
"Галерэі Мастацтва БСМ"

"Усё геніяльнае — проста". Калі хочаце пераканацца ў вядомым выслоўі, дык наведайце выстаўку беларускіх "пастановачных" плакатаў "Aposteriori: ад аб'екта да плаката, або Фота без шопа" ў Галерэі Беларускага саюза дызайнераў. Здавалася б, куды прасцей — узяць рэальны аб'ект, што выяўлены на плакаце, і спалучыць яго з уласна плакатным творам. Але які "зазор" паміж паўсядзённасцю і геніяльнасцю раптам выяўляецца ў гэтым супастаўленні: вось табе прадмет як прадмет, а вось на постары — тое ўжо знак, сімвал, аблічча, якое пазначае з'явы іншага парадку. І як тут не падзівіцца на выдумку, дасціпнасць і трапнасць выказванняў нашых дызайнераў?

1.

"Пастановачны" плакат у беларускім дызайне нарадзіўся ў 80 — 90 гады мінулага стагоддзя. У той час, калі ва ўсім свеце больш распаўсюджанай мовай постара быў малюнак, графіка, беларускія дызайнеры вынаходзілі сваю "суахіні" — з дапамогай уласна пастановачнай фатаграфіі. Браўся аб'ект ці рабілася інсталіяцыя, якую аўтары фатаграфавалі і, не выкарыстоўваючы аніякага фоташопа, змяшчалі выяву на плакат. Вось такім чынам — абапіраючыся на выдумку аўтараў і мінімальныя сродкі — літаральна з клейкай пены, цвікоў і алоўкаў з'явіўся на свет беларускі "пастановачны" плакат, які, прынамсі, быў заўважаны міжнароднай дызайнерскай супольнасцю.

Пазнаёміцца з "пастановачнай" постарнай класікай і дае ўнікальную магчымасць выстаўка, на якой можна ўбачыць работы Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі, Аляксандра Наважылава, Дзмі-

2.

Тры Сурскага, Руслана Найдзена, Сяргея Саркісава, Сяргея Плотнікава... Пазнаёміцца альбо наноў адкрыць вядомыя творы.

Вось, падаецца, колькі разоў мы бачылі славуты постар Цэслера і Войчанкі "Vita Nova", на якой правакуе розум і вока кніжка, зробленая з сала. Аднак убачыць уважліва той "каларыйны" фаліант — асалода з незвычайных. Аб'ект-інсталіяцыя "металічная" нага з плаката Алега Ляшкевіча "Не хадзі па трубах" (яе рэканструкцыю для выстаўкі, дарэчы, рабілі валанцёры), выкананая з капеек "залатая" карціна з работы Руслана Найдзена і Аляксандра Наважылава "Соцбіс", тыя самыя "імпэтныя" алоўкі з плаката Дзмітрыя Сурскага "Працуй з імпэтам"... Гэта — атракцыёны, якія, уласна, хочацца не толькі назіраць, але і, прызнацца, мацаць.

Пераклад з візуальнай мовы ў тактыльную арганізатары выстаўкі скарысталі

Эпіка афорта

Бабруйскія эцюды: паміж традыцыйным і нечакана сучасным

"З любоўю да Радзімы" — пад такой сімвалічнай назвай 27 сакавіка ў новай галерэі Бабруйскага мастацкага музея імя Г.Г. Паплаўскага адкрылася выстаўка з творчай спадчыны вядомага беларускага графіка Леаніда Максімавіча Марчанкі. Ягоныя работы былі паказаны больш чым на 80-і рэспубліканскіх, міжнародных і персанальных выстаўках у Беларусі і за яе межамі, многія творы знаходзяцца ў калекцыях галерэй і музеяў Беларусі, Расіі, Германіі. Аднак у Бабруйску, на малой радзіме мастака, дзе ён разам са сваім земляком, блізім сябрам і аднадумцам Георгіем Паплаўскім атрымліваў першыя ўрокі выяўленчага мастацтва, яны экспанаваліся чатырнаццаць гадоў таму. Цяперашняя выстаўка не магла не выклікаць цікавасць.

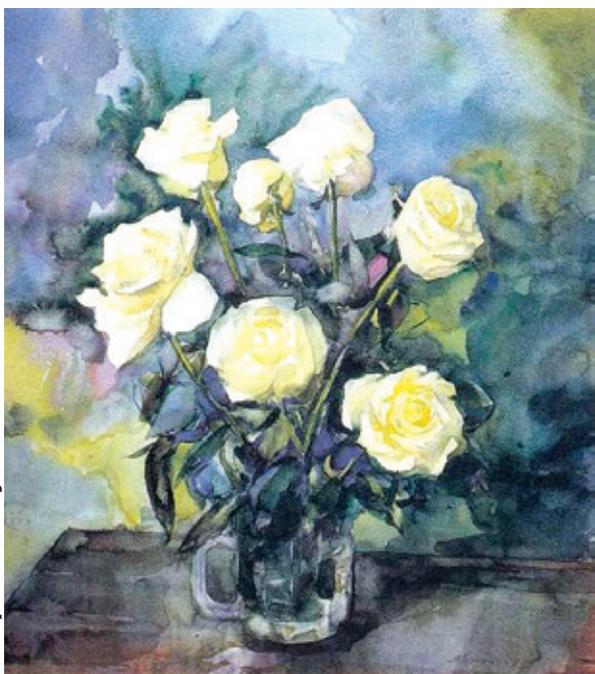
алеям, зробленыя ў Бабруйску ў 1950-я гады, экспануюцца ўпершыню і дазваляюць больш поўна ўбачыць і ацаніць тонкасць святаўстрымання, адзінства погляду на свет і мастацтва, высокі ўзровень

графічнай культуры гэтага найцікавага майстра афорта і акварэлі.

Ён пайшоў з жыцця несправядліва рана, у росквіце сіл і таленту, але паспеў сказаць важнае і патрэбнае слова

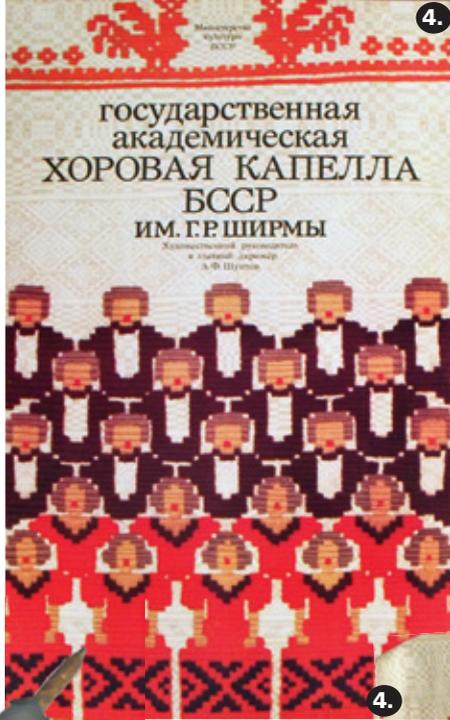
ў беларускім мастацтве. Гэтае слова пра любоў да Радзімы, да роднай прыроды і чалавека ў ёй, напоўнена рамантыкай стрыманых пачуццяў, нешматслоўнай і шчырай радасцю быцця. Нягучныя,

пазбаўленыя эфектных прыёмаў, але надзвычай прывабныя тонкасцю каларыту і танальных градацый эцюды і акварэлі Л.Марчанкі — сведчанне таго, што ўсё ахопленое ягоным уважлівым вокам становілася падзеяй, перадаючы глядачу моцнае і пазычнае адчуванне каштоўнасці кожнай хвіліны жыцця. Але Марчанку захапляла не проста падабенства з натурай, а стварэнне абагульняючых вобразаў, якія ён у поўнай меры змог рэалізаваць у цыклах афортаў, прысвечаных роднай прыродзе — "Мой край азёрны", "Зямля і людзі", "Край Нарачанскі", "Мая Беларусь" і многіх іншых, што ўвайшлі ў залаты фонд беларускай графікі. У пейзажных серыях, напоўненых разнастайнымі ўражаннямі мастака, гарманічна сплятаюцца лірычныя і эпічныя адценні. Аўтар добра ведаў і разумее розныя грані магчымасцей афорта, здолеўшы злучыць маштабнасць, стан вялікага

Л.Марчанка. "Ружы".

У першую чаргу, трэба адзначыць рэдкі ў наш час прафесіяналізм, цэпльна і ўвагу, з якімі створана гэтая цэласная і цудоўная экспазіцыя. У светлых і прасторных залах галерэі прадстаўлены лепшыя афор-

напоўніцу, прадставіўшы на вернісажы "ядомыя" аб'екты з "пастаноўчаных" плакатаў. На частаванні "сышлі" інсталяцыі з пастараў "Minsk Food Wholesale Market" Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі, "Жыццё — вясёлая штука" Уладзіміра Голубе-

1. У.Голубеў, У.Дамнянкоў, А.Канавалаў. "Жыццё — вясёлая штука".
2. У.Цэслер, С.Войчанка. "Чаравічок" ("Вясна").
3. Ю.Тарэў, У.Цярэнцьеў. "Ядвіга".
4. С.Саркісаў. "Харавая капэла".

Побач з класікай пастараў арганізатары парупіліся прадставіць публіцы і сучасны "пастаноўчаных" плакат. Тэатральныя афішы Юрыя Тарэва і Уладзіміра Цярэнцьева для Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы — выдатны прыклад працягу традыцый беларускай дызайнерскай школы. "Сымон-музыка", "Ядвіга", "Хам", "Пінская шляхта" — прыемна дазнацца, што запамінальныя афішы дуэта — прызыры міжнародных біенале і трыенале плаката і графічнага дызайну, прычым — не такіх і далёкіх часоў. Часцей бы іх бачыць!

Наведвальнікам выстаўкі пашчасцілася ў адным. Арганізатары прадугледзелі сувеніры варты паштовак. У серыі з калекцыі Бе-

А.Усціновіч, Р.Ліўшыц. "Чароўная палачка".

ва, Уладзіміра Дамнянкова і Аляксандра Канавалава, "Будзьце здаровыя!" Сяргея Плотнікава ды іншыя. Апісваць аб'екты з-за небяспечнасці "распаліць" апетыт чытачоў тут справа амаль няўдзячная.

Аднак, адзначым, што экспазіцыя плакатаў складалася не толькі з лёгкіх і дасціпных работ. Значны блок выстаўкі быў прысвечаны праблемам грамадства, трапна іх высвятля-

ючы. У гэтым шэрагу хочацца вылучыць плакаты Руслана Найдзена "Libertas" (1999), Дзмітрыя Сурскага і Таццяны Гардашнікавай "Справа №" (1989) — усе з адпаведнымі аб'ектамі, Аляксандра Наважылава "Ганьба" (1989), Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі "Добрай раніцы, Беларусь" (1999). Ды яшчэ не

Р.Найдзен, А.Наважылаў. "Соцбіс".

разныя творы гэтых жа аўтараў — "Афганістан" (1991), "Дзень Перамогі" (1995)... Актуальнай выглядае і работа Сяргея Саркісава "Рубель — катэгорыя маральная", зроблены ў 1987 годзе: нягледзячы на тое, што металічныя рублі даўно выйшлі са звароту, ніхто не адмяняў і сёння права на працу ды яе годную аплату.

ларускага саюза дызайнераў можна знайсці, што цікава, як "пастаноўчаных" творы, так і рысаваныя. Сярод апошніх, прынамсі, давялося убачыць плакат народнага мастака Беларусі Арлена Кашкурэвіча, датаваны 1958 годам, з поклічам "Прочь гоните бюрократа из госаппарата!". Што ж, яшчэ адна цікавая знаходка!

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

свету, неабсяжных далячыняў, убачаных нібы з вышыні птушынага палёту, і ювелірную афортную тэхніку. Мудрагелістая складанасць тонкага серабрыстага штрыха, што да сканала і любоўна малюе кожную травінку, лісцік, воблака ці водную роўнядзь, не парушае агульны павольны рытм яго графічных лістоў, ствараючы эмацыйна-вобразны настрой, прасякнуты спакоем і цішынёй. Леанід Марчанка, па словах Георгія Паплаўскага, "ніколі не зведваў спакусы абстракцыі", і ў гэтым сэнсе яго творчасць традыцыйная. І гэта "традыцыйнасць", як ні дзіўна, сёння ўспрымаецца бы нешта новае і свежае слова ў выяўленчай культуры.

Своеасаблівым развіццём і кантрапунктам экспазіцыі сталі дзесяць маляўнічых прац у жанры нацюрморта дачкі мастака Наталлі Марчанка, якая валодае ўласнай, зусім непадобнай на бацькоўскую, выяўленчай мовай, але за фактурнай, яркай манерай якой нельга не

Л.Марчанка. "Блакiтныя азёры".

убачыць успадкаванае ад бацькі рамантычнае ўспрыманне жыцця, як паэтычнага і складанага, звычайнага і незвычайнага свету.

Выстаўка доўжыцца два месяцы. Па яе заканчэнні частка прац будзе перададзена Нінай Марчанка ў дар Бабруйскаму мастацкаму му-

зею, і хочацца спадзявацца, зойме годнае месца ў пастаяннай экспазіцыі яго роднага горада.

Марына ЭРЭНБУРГ

Раскадроўка

Ці часта нам даводзіцца бачыць кіно, якое змяняе свядомасць? Дакументальная карціна Любоўі Аркус "Антон тут побач", дэманстрацыя якой адбылася ў Мінску ў кінатэатры "Перамога", пераканала, што кіно набывае адпаведны градус уздзеяння не толькі праз дакладна выбудаваную форму, але і праз максімальную шчырасць і адказнасць аўтара.

дзверы ў гэты свет нібыта зусім іншых людзей, той свет, які здаровая частка грамадства звычайна імкнецца не заўважаць, але і параўнала свайго героя з кожным з нас. Як адзначыла аўтар, у стужцы, "па сутнасці, галоўнай дзейнай асобай стала камера". І сапраўды, з якой цікаўнасцю мы глядзім на чалавека, калі на яго скіравана святло гэтага механізма. Позірк Іншага, праведзены праз "вочы" камеры, дапамог Антону адчуць сабе больш упэўненым, яго бацьку прыняць раўнамерна жыць разам з сынам, а Любоўі... давесці ўсё да канца — і, у пэўным сэнсе, пачаць усё з нуля. Сёння разам

Антон, тут і побач

Гісторыя аднаго выратавання

"Антон тут побач" — гэта гісторыя выратавання хлопчыка з аўтызмам, але распавесці так пра фільм — амаль нічога не сказаць. Стужка, якая пачынаецца са знаёмства, па-іншаму і не скажаш, з хворым чалавекам, паступова адкрывае глядачу свет гэтага дзіцяці, які, як высвятляецца праз "вочы" камеры, проста адрозніваецца ад свету звычайных людзей. Аўтысты — гэта людзі, якія маюць патрэбу ў Любві, Падтрымцы, і гэта іх крохкасць, залішняе запатрабаванасць у Блізкім чалавеку, — іронія лёсу! — зрушвае іх у катэгорыю "непаўнавартасных дзяцей".

Любоў Аркус выйшла на гэту тэму амаль выпадкова. Па-сутнасці, усё пачалося з таго, што кіназнаўца, рэдактар расійскага часопіса "Сеанс" натрапіла на сачыненне гэтага хлопчыка, а потым, пазнаёміўшыся, павезла яго ў лагер "Анега". У выніку — Любоў зрабіла фільм, які не толькі

з аднадумцамі яна стварыла ў Санкт-Пецярбургу адмысловы фонд "Выхад" для дапамогі людзям з аўтызмам, здымае новыя фільмы — пра бацькоў, пра герояў з праблемай, што яна даследуе...

— Вось вы кажаце слова "місія", а яно мяне засмучае, — падзялілася Любоў Аркус пад час прэзентацыі стужцы ў "Перамозе". — Я проста адчувала, што гэтыя чатыры гады, пакуль мы ўдзельнічалі ў жыцці Антона, маё жыццё і жыццё людзей, якія былі побач, станавілася больш асэнсаваным. Больш цяжкім, але ў чымсьці і занадта больш лёгкім. Так здараецца, калі ў жыцці з'яўляецца іншы сэнс — акрамя таго, што ты гадзеш дзяцей, клапацішся пра бацькоў, робіш працу і атрымліваеш заробак.

Зараз сваёй задачай жыцця Любоў Аркус бачыць стварэнне вёскі для дзяцей з аўтыстычнымі парушэннямі. Яна і пры-

змяніў лёс Антона, але пераламіў стаўленне да аўтыстаў тысяч людзей. "Я не збіралася быць рэжысёрам, — прызнаецца яна, — але стала ім таму, што зразумела: нікому не здолею гэты матэрыял аддаць".

Любоў Аркус пачала здымаць і гэтым стала неслі адказнасць за хлопчыка: яна паказала і свет гэтага дзіцяці, і драму яго сям'і, умовы, у якіх трымаюцца людзі з адхіленнямі жывуць у псіханеўралагічных інтэрнатах, і альтэрнатыўныя формы работы з імі — як у кэмпіле "Святлана", дзе людзі з адхіленнямі жывуць і працуюць разам з валанцёрамі, ствараючы суполку. Па сутнасці, мы здолелі убачыць праз гэта падарожжа, як выглядае той няўдзячны свет, асяроддзе — блізкае і далёкае — дзіцяці-аўтыста.

Самае цікавае, што рэжысёр распавяла не толькі гісторыю пакутаў і станаўлення асобы Антона, прыадкрывшы

ехала ў Мінск, каб далучыць да свайго руху ўсіх неаб'якавых. І мы, са свайго боку, мінімальна адгукнуўшыся на гэты покліч, размяшчаем кантакты грамадскага аб'яднання "Дзеці. Аўтызм. Бацькі": сайт www.autism.by, тэлефон даверу — +375 44 5000455.

Хочацца адзначыць, што гісторыя беларускай дакументалістыкі таксама мае прыклады "кіно як учынкаў": стужка Ірыны Пісьменнай "Даждзі да любві", зробленай на студыі "Таццяна", ды і працяг гісторыі "Днюка" Андрэя Куцілы і Аляксандра Налівайкі не пакідае абыякавым ды патрабуе працягу... Гэтыя прыклады разам з "Антанам тут побач" — доказы таго, што кіно — не толькі сродак, з дапамогай якога мы спасцігаем свет, але і феномен, які змяняе нас, пры судакрананні з яго існасцю. Змяняе нас, спадзяёмся, у лепшы бок.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Тэндэнцыі плюс аналітыка: ад маркетынгавай ідэі да рэальнага ўвасаблення

Цыкл публікацый пра брэндывы рэбрэндынгу беларускай вёскі мы вырашылі працягнуць артыкулам пра тыя паселішчы, што сталі ці відавочна стануць вядомымі з абсалютна нечаканых для шырокага грамадства прычын. Да прыкладу, хто ведаў (асабліва з маладзёнаў), чым знакаміта вёска Старыя Васілішкі на Шчучыншчыне? Цяпер тут клуб-музей, наколькі ведаю, пераўтвараецца ў Дом-музей Чэслава Немэна (менавіта ў гэтай васілішкаўскай хаце рок-музыкант правёў дзяцінства ды юнацтва), а вёска пакрысе прызычайваецца да масіраваных экскурсійных "дэсантаў" не толькі з Гродзеншчыны, іншых куткоў Беларусі, але і з Польшчы.

Яшчэ. Мала хто без гістарычнай адукацыі звязваў Веткаўшчыну са стараверскім мастацтвам. Так, у райцэнтры існуе агульнавядомы Музей народнай творчасці. Але ў выніку рэбрэндынгу ён стаў нядаўна Музеём стараверскай гісторыі і мастацтва. А паколькі апрача Ветки стараверскіх паселішчаў у раёне шмат (сам бачыў адносна нядаўна на адным з хутароў ручнік у чырвоным куце са стараверскім "слоганам" — "Бог ёсць Любоў"), дык пэўная брэндавая пераарыентацыя ў перспектыве, відаць, чакае і іх.

Цяпер пра тыя паселішчы, што яшчэ не сталі брэндамі, але маюць для гэтага самыя абгрунтаваны падставы. Прыклад для "затраўкі" толькі адзін прыклад. У рамках рагачоўскага праекта "Стварэнне эфектыўнай сістэмы культурных і інфармацыйных паслуг для сельскага насельніцтва "Свет інфармацыі, культуры і творчасці — для ўсіх" жыхары аддалены і маланаселены вёсак павінны выступіць са сваімі ініцыятывамі. Я гутарыў з некаторымі жыхарамі. Цалкам верагодна, што адна з мясцовых "народных" ініцыятыў будзе звязана з мемарыялізацыяй закінутай вёскі ці хутара не толькі для адраджэння мясцовага радаводу і гісторыі, але і для стварэння своеасаблівага вясковага Цэнтра культуры, адпачынку, рамесніцтва. Чым не брэнд? Хто будзе адмаўляць, што нам патрэбны скансэны не толькі вясковай архітэктуры, але і інтэрактыўнага побыту з кузняй, лазняй і вароўняй? Вось пра такія брэндынга-рэбрэндынжавыя рэзервы і хацелася б сёння рапавесці.

"Дывіся — Дывін!"

Назва ў вёскі, што на Кобрыншчыне, — самая што ні ёсць брэндавая. Таму і стала яна нагодай для чарговых стасункаў з мясцовым аддзелам культуры. Знаходзіцца Дзівін у памежным з Украінай, як кажа начальнік Надзея Жук, падрэгіёне. Таму адметныя тут і гаворка, і менталітэт, і рамёствы... Але ці стаў Дзівін брэндам для рэспублікі? "Для раёна стаў, — шчыра прызнаецца Надзея Жук, — для рэспублікі — пакуль не". Я спытаў у знаёмых, ці ведаюць яны палескае паселішча. Хтосьці штосьці чуў нягэтунае пра мясцовую кухню, а хтосьці бачыў па дарозе на Дзівін дуб, пад якім нібыта адпачываў у свой час Сувораў. Але што нам той Сувораў? Хіба сваіх военачальнікаў не тае?

У Дзівіне — сам бачыў — і без таго хапае экзотаў. Па-першае, шыкоўныя кобынскія строі, адраджаныя менавіта мясцовымі работнікамі культуры. Па-другое, не менш шыкоўны Дом рамёстваў, дзе

ломкапляцення "залатым" жытнім ды пшанічным матэрыялам). Дык вось, свята будзе доўжыцца, але — на якасна новым узроўні. Кобыншчына, па словах Надзеі Жук, наладзіла творчыя стасункі з Польшчай, у планах — дамовы з Чэхіяй, Славакіяй, Венгрыяй (пра механізм гэтых кантактаў мы абавязкова распавядзем у наступных матэрыялах). І неўзабаве замежныя творцы збяруцца на берагах Любаны. Жыць будучы агра-судзібах Кобыншчыны. А "Золата палёў" пры належным піяры стане брэндам не толькі рэспубліканскага кшталту.

А цяпер скажыце, паважаныя чытачы, хто з начальнікаў аддзелаў культуры, вось так за некалькі хвілін намалюе перспектыву любога з паселішчаў свайго раёна? Напэўна, не многія. Між тым, прагнознае планаванне — галоўны складнік перспектывага мыслення. Таму мы працягнем сённяшні эксперымент з пошукамі брэнда.

Брэндывы, якіх ніхто

"Кветкаводы" збольшага не тым займаюцца: варыяцыі на тэму адраджэння сельскіх рэгіёнаў

Вясковы музей робіць "зборы"?

Маё юнацкае "паяннанне" з рок-музыкай адбылося праз знаёмства з творчасцю Чэслава Немэна, які ў 1970-х смела эксперыментаваў з кірункамі ад біг-біту да неверагоднай псіхадэлікі. І рабіў гэта так, што знакаміты на той час амерыканскі гурт "Blood, Sweat and Tears" настойліва запрашаў яго ў салісты. Але гаворка цяпер не пра гэта...

Двума легкавікамі мы, супрацоўнікі "К", наведалі Старыя Васілішкі ў лютым. У знакавы для мяне Клуб-музей я трапіў упершыню. Ёсць на што паглядзець — маю на ўвазе экспанаты, сабраныя як прыхільнікамі творчасці Немэна са сталіцы, якія ініцыявалі ў свой час з'яўленне ўстановы, так і яе загадчыкам Уладзімірам Сянютам у аднаўскаўцаў. Ёсць каго паслухаць (гэта ўжо пра экскурсію ад Сянюты). Наогул, у тую суботу прымалі ў доме добрыя тры дзясяткі наведвальнікаў. Машыны збіліся на збочыне адзінай вясковай вуліцы. Так, турыстычнай інфраструктуры тут — аніякай: ні паркоўкі, ні іншых выгод. Стала зразумелым, што клуб у музей пераўтвараецца няхутка. А перспектывы, здавалася б, ёсць. І немалыя.

Сітуацыю з пункту гледжання раёна тлумачыць галоўны спецыяліст аддзела культуры Шчучынскага райвыканкама Марына Мармыш. Так, кажа яна, абласное ўпраўленне культуры атрымала пісьмо Міністэрства культуры аб перапрафіляванні Клуба-музея ў Дом-музей Чэслава Немэна. Але ёсць узгадненне з раённымі ўладамі, што рэалізацыя ідэі магчымая ў перспектыве. На сёння, па меркаванні аддзела культуры, аптымальным падаецца статус менавіта Клуба-музея. Спачатку, маўляў, трэба дадаць экспанатаў, папрацаваць над інтэр'ерамі і вонкавым выглядом устаноў, падбраць навуковага супрацоўніка, стварыць паркоўку, кавярню і г. д. Вось тады можна і пра Дом-музей падумаць. Цяжка не пагадзіцца. Тым не менш, летась, па словах той жа Марыны Мармыш, сённяшняю "немэнаўскаю" экспазіцыю агледзена 118 чалавек. Які іншы сельскі музей, што распавядае, скажам, пра калгаснае мінулае канкрэтнай вёскі, робіць такія "зборы"?

А пры належным піяры, з'яўленні выразнай канцэпцыі яны павялічацца ў разы.

Ці імкнецца Шчучынскі аддзел культуры да гэтага? Пакуль дыспазіцыя такая: раённы метацэнтр распрацаваў праект фестывалю музычнай творчасці "Крыніца гукаў", Праграму трансгранічнага супрацоўніцтва з Міжнароднай асацыяцыяй сацыяльнага развіцця дэпартамент польскага горада Сувалкі. Адна з мэт праграмы — стварэнне ў Старых Васілішках Мультымедыянага цэнтра Чэслава Немэна. Праект, як распавядае галоўны спецыяліст аддзела, разлічана рэалізаваць цягам 2014 — 2015 гадоў. Але ці варта адкладаць на заўтра тое, што можна зрабіць сёння? І наколькі арганічным акажацца мультымедыяны цэнтр у клубнай установе? Дый, як падаецца, статус брэнда пасуе менавіта музею.

Я запытаўся наконт брэндаваці Старых Васілішак і ў галоўнага спецыяліста аддзела ідэалагічнай работы Шчучынскага райвыканкама Сяргея Шандрохі. Ён перакананы, што Клуб-музей Чэслава Немэна ўжо цяпер з'яўляецца адной з галоўных цікавостак раёна і запэўніў: развіццё ў гэтым кірунку працягнецца. Абвясчалася і будзе зноў абвясчана акцыя па зборы грошай для пашырэння магчымасцей Старавасілішкаўскага клуба-музея. На трасе М6 будзе ўсталяваны рэкламны ўказальнік, што паблізу знаходзіцца ўнікальны культурны аб'ект...

Але ўсё гэта — толькі ў перспектыве. Цікава б спрагназаваць у якой. І на ажыўленай трасе самае месца не ўказальніку нават, а паўнаватаснаму бігборду! А пакуль скажу адно: наведаўце Старыя Васілішкі, не пашкадуеце!

доўжацца традыцыі саломка-і ло-запляцення, вышывання ды ткацтва. Па-трэцяе, пры вясковых школах мастацтваў і СДК дзейнічаюць не аб'яўленыя творчыя калектывы, што аб'ядноўваюць дзяцей, моладзь, людзей сярэдняга веку. Хтосьці скажа: звычайны "набор" для любой вёскі, дзе работнікі культуры паважаюць і сябе, і сялян. Маўляў, няма з чаго таму брэнду "расці".

"Ёсць з чаго!" — прырэчыць начальнік аддзела культуры. Аказваецца, ёсць ля паселішча возера Любань — зона адпачынку рабочых кобынскіх прадпрыемстваў. Але гаворка не пра гэта. Менавіта на азёрных берагах у свой час было праведзена раённае свята традыцыйнай культуры "Золата палёў" (а менавіта палі забяспечваюць каранёвае мастацтва са-

Бешанковічы — пуста, Шаркаўшчына — густа...

Бешанковічы наведваў некалькі гадоў таму. Шчыра кажучы, у памяці пасля паездкі застаўся хіба што той факт, што РДК у райцэнтры доўга рамантаваўся, гарэў, зноў рамантаваўся... Цяпер гэта ўстанова, па словах дырэктара Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Кацярыны Лабукі, даведзена да належнага. А што з вясковымі брэндамі? Які з іх стаў нечаканасцю для вобласці? Вось тут Кацярына Пятроўна на доўга задумалася.

З гэкімі ж пытаннямі я патэлефанаваў начальніку аддзела культуры Бешанковіцкага райвыканкама Наталлі Апанасенка. Вось праз Астроўна праходзілі ў свой час войскі Напалеона, распавяла яна, а ў Вярхоўі

Інтэрв'ю з нагоды

Марка, якую ведаюць у 11-і краінах

Мазырскі фестываль юных талентаў "Зямля пад белымі крыламі" зараджаўся ў 1998 годзе. Ці мала на Беларусі аналагічных фестываляў? Але менавіта мазырскі здолеў стаць міжнародным, "прарасці" з шараговага быццам мерапрыемства ў яркае шоу, у школу адточвання фестывальнай арганізацыйнай метадыкі, ў важкі брэнд, які ў востры раз давядзе ўдзельнікам і гасцям, што пацярпелая ад чарнобыльскай бяды Гомельшчына застаецца шчодрой на таленты, гасціннай і адрытай для свету. Пра брэндавасць фестываля, ягоную ролю ў развіцці нацыянальнай культуры і творчых міжнародных стасункаў мы пагутарылі з начальнікам аддзела культуры Мазырскага райвыканкама Ірынай Міронычавай.

— 22 — 27 красавіка пройдзе ўжо востры па ліку Міжнародны фестываль "Зямля пад белымі крыламі". Ініцыятарамі яго стварэння сталі Мазырскія райвыканкам і райсавет народных дэпутатаў. Ці прагназавалі вы брэндавы лёс фестываля?

— Мы да гэтага, прынамсі, вельмі імкнуліся. Усё пачыналася з раскруткі дзіцячага ансамбля "Палеская зорачка". Тады мы хацелі прыцягнуць увагу да беларускага Палесся. Было жаданне і на чарнобыльскую бяду не забыцца, і паказаць уласныя аптымізм, жыццяздольнасць. Ды плюс — папулярызацыя нашай народнай творчасці, мастацтва іншых народаў...

— На чарговы фестываль прыязджае ўжо шэсцьсот удзельнікаў з 11 краін свету. Першыя мерапрыемствы не былі такімі прадстаўнічымі?

— Безумоўна. Вопыт назапашвалі з гадамі. Пражыванне, харчаванне гасцей, правядзенне конкурсных праграм, афармленне канцэртных пляцовак, экскурсійнае забеспячэнне дзяцей — усё гэта вельмі важныя арганізацыйныя моманты. Менавіта з гэтых "цаглінак" і закладвалася аснова для будучай маштабнасці. Да прыкладу, толькі на апошніх фестывалях распачалося наладжванне канцэртных праграм у аграгарадах. Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла дала магчымасць прывесці ў належны парадак СДК, пераўтварыць іх у сапраўдныя філарманіч-

ныя пляцоўкі... 25 красавіка фестывальныя імпрэзы пройдуць у вёсках Козенкі, Скрыгалаў, Крынічны, Прудок, Рудня...

— Калі ўпершыню адчулі, што "Зямля пад белымі крыламі" — брэнд, годная марка вашага творчага падыходу да справы?

— Тады, калі фестываль адкрыў "зорак": Ксенія Сітнік, Андрэя Кунца і многіх іншых. Тады, калі многія з удзельнікаў сталі стыпендыятамі прэзідэнцкага фонду па падтрымцы таленавітай моладзі. І тады, калі да нас пачалі прыязджаць з Румыніі, Малдовы, Сербіі, Азербайджана... І не проста прыязджаць, а лічыць удзел у фестывале за гонар.

— Ці цяжка было асабіста вам, Ірына Яфімаўна, ствараць гэты брэнд?

— Мама мяне вучыла, каб я свае намаганні ў такіх важных справах не ўлічвала... І гаворка тут абсалютна не пра мяне... Для Мазыршчыны гэты фестываль міжнароднага ўзроўня (дзевяцібальны па сетцы складанасці правядзення мерапрыемстваў) з'яўляецца цудоўнай школай адпапашвання практычнага вопыту. Той, хто наладжваў на фестывалі — далёка не кабінетны тэарэтык.

— Як будзе прадстаўлена на свяце Беларусь?

— Выступаць вакалісты, творчыя калектывы і харэаграфічныя ансамблі з усіх рэгіёнаў краіны. Урачыстае адкрыццё мерапрыемства адбудзецца 23 красавіка на сцэне Палаца Мазырскага нафтаперапрацоўчага завода. На наступны дзень запланаваны канцэрт фестывальных лаўрэатаў. 26 красавіка пройдзе традыцыйны мітынг-рэквіем з нагоды 27-годдзя катастрофы на Чарнобыльскай АЭС.

Ірына Міронычавая.

існаваў калісці побытавы танец, нацыянальная кухня, праўда, засталася. Пытанне пра тое, чаму носьбіты таго танца так і не захачелі перадаць сваё мастацтва спадкаемцам, палягае ў праблемнай прасторы дадзенага артыкула, але застаецца, на жаль, рытарычным. Не парупіліся якраз не носьбіты, а — спадкаемцы. Таму і брэнда не атрымалася. А паданні і легенды пра Напалеона, Суворова ды імператрыцу Кацярыну II — у шраг знакавых ды нечаканых нацыянальных цікавостак не трапляюць па вызначэнні...

Згадаў пра Кацярыну — успомніў пра Шаркаўшчыну. У 2008-м адзін са знаўцаў гістарычнага гламуру распаўваў мне тут пра тое, як імператрыца выйшла з карэты і патрапіла (пардон!) у грязь, таму і давалося ножкай пашаркаць. Не дай нам Бог такіх "элегантных" брэндаў! Дарэчы, у раёне іншых, сапраўдных, хапае. І для мяне яны — вельмі чаканыя. Тады, у 2008-м, пабываў у Музеі мастацтва і этнаграфіі, што месціцца ў Германавічах і экспануе калекцыю

не стае замежнага прарыву. Інакш кажучы, патэнцыйна міжнародныя брэнды неабходна прадзюсіраваць. Адзін са шляхоў начальніку аддзела бачыцца ў правядзенні навукова-практычнай канферэнцыі з запрашэннем замежных экспертаў — і па яблыках, і па маляванках. Крок, падаецца, правільны, хоць і запознены. Аднак лепш позна, чым ніколі. Дарэчы і стараверы ў раёне ёсць. Зараз, як распавядае Іна Шынкевіч, распрацоўваецца і гэтая творчая тэма. У перспектыве можна перакідаваць творчы масток з Веткаўшчыны на Шаркаўшчыну ў рамках, так бы мовіць, трансабласнога супрацоўніцтва, якога аддзелам культуры, як падаецца, не стае цяпер проста хранічна.

Манастырская ціша? Не, і для культуры — ніша!

Сябра планава і ўпершыню паехаў у знакамітыя Жыровічы. Напрыканцы ж дня няпланова патрапіў у абсалютна невядомаму для яго

Жыровічы на Гродзеншчыне — адзіныя, больш рэзерваў для брэндаўнага самарэалізацыі на вектары "царква — установа культуры" проста няма. На Гродзеншчыне — мо і так. А ў маштабах рэспублікі?

Вось да прыкладу, на Магілёўшчыне ёсць Пустынікі. І ўплыў аддзела культуры Мсціслаўскага райвыканкама на развіццё святаго кутка — самы непасрэдны. Начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец кажа, што аднаўленне дзеючага мясцовага манастыра вядзецца ў адпаведнасці з рэспубліканскай інвестпраграмай. А мясцовы аддзел культуры ладзіць ля святой крыніцы абрады на Вялікдзень, Вадохрышча... Побач, у Сямігор'і, дзейнічае цэлы комплекс для адпачынку. Апрача катэджаў да паслуг турыстаў — і карчма. А турыстаў на Мсціслаўшчыне заўжды шмат. Вабіць не толькі ландшафт і помнікі гісторыі, але і знакамітае свята сярэднявечнай культуры.

Экспертны савет "К"

Прадастаўляем слова спецыялістам, прафесіяналам, практыкам

Дык чаму вёска — Цупрыкі?

Леанід ЦУПРЫК, намеснік старшыні Брэсцкага абласнога выканаўчага камітэта:

— Брэндаваць вёскі залежыць ад энтузіязму неабякавых людзей. Такіх, да прыкладу, хапае ў Бездзежы, Моталі, на Століншчыне, Пружаншчыне... Тут і ствараецца нацыянальны вясковы брэнд. Маю на ўвазе школы бондарства, ганчарства, развіццё ініцыятыўнай разьбы па дрэве... А калі ёсць неабякавыя людзі, іх неабходна падтрымліваць — астатняе яны зробяць самі. Таму трэба ствараць турыстычныя сядзібы, унікальныя экспазіцыі, брэндавыя сувеніры, музеі гісторыі вёскі...

Кожная вёска павінна ведаць сваю гісторыю, свае радаводны. У большасці выпадкаў — няма гэтай гісторыі. Калі паселішча з'явілася, чаму такую назву носіць, як і чым жылі жыхары, што за асобы адсюль выйшлі? А ўсе гэтыя

звесткі не могуць не падтрымліваць нашу сённяшнюю вёску, менавіта яны нададуць ёй асаблівы статус жыццядайнай, так бы мовіць, крыніцы, адкуль бярэ выток нацыянальнае мастацтва, увогуле — культура.

І мы спрабуем цяпер на Брэсччыне зрушыць справу менавіта ў гэтым кірунку... Я вельмі заехаў у вёску Цупрыкі — недзе дваццаць двароў там засталася. Пахадзіў, людзей паслухаў: ніхто не ведае адкуль назва вёскі пайшла і што абзначае. Ці ж гэта справа? Вось вам і брэнд чаканы. Ці нечаканы.

Ад "кліка" залежыць многае

Ірына ЯГОЎДЗІК, дырэктар Цэнтра культуры "Гродна":

— Для таго, каб стварыць арыгінальны вясковы брэнд, варта прыдумаць нечаканы арт-прадукт. Ці не ў кожнай нашай вёсцы ёсць клубная ўстанова, да якой даведзены план пазабюджэтай дзейнасці. І выканаць яго магчыма толькі за кошт рэалізацыі цікавых праектаў. Яны і павінны стаць асновай для вясковага брэнда. Не сумняваюся, што ў сельскіх установах працуюць таленавітыя і самаахварныя асобы, зацікаўленыя ў выніках сваёй працы. На ініцыятыве моладзі, як паказвае практыка, можна зарабляць і ў сферы культуры. Спачатку на разавыя мерапрыемствах. Да прыкладу, з дапамогай інтэрнэт-рэсурсаў, якімі цяпер вельмі цікавяцца пенсіянеры. Маю на ўвазе скайп, сацыяльныя сеткі. Потым, пасля назапашвання пачатковага капіталу (няхай і не надта вялікага), — на знакавых нечаканых акцыях.

На якіх канкрэтна? Скажам, на тэатралізацыях паводле мясцовых легенд і паданняў. Гэтыя праекты, натуральна, запатрабуюць прыцягнення ўсіх наяўных творчых сіл вёскі. Значыць, падключыцца інтэлігенцыя, таленавітыя рабочыя, школьнікі, дзеці, актыўныя пенсіянеры. Сцэнай можа стаць бераг возера, лясная паляна, закінуты хутар... Спачатку праект абкатваецца на сваёй, вясковай, сцэне, а праз час — на раённай, абласной, замежнай. І не трэба баяцца такіх прарываў. Усё гэта — абавязковая ўмова для раскруткі брэнда. Значыць варта ўдзельнічаць у конкурсах самага рознага ўзроўню. А дзейным замежным кантактам паспрыяе стварэнне ўласнага сайта ці элементарнай рэкламнай інтэрнэт-карцінкі, электроннай афішы для Сеціўнай рассылкі. Паверце, з дзесяці "клікаў" два трапяць у "яблычак". Не трэба грэбаваць і трансгранічным супрацоўніцтвам.

Асоба, гісторыя, аб'ект, з'ява...

Віктар ШНІП, галоўны рэдактар выдавецтва "Мастацкая літаратура":

— Як на пустым месцы прыдумаць і раскруціць брэнд вёскі? Для гэтага мясцовым работнікам культуры і жыхарам варта ўсвядоміць, што не бывае "пустых месцаў". У кожным паселішчы ці жыве, ці нарадзіўся не адзін цікавы чалавек: разьбяр, паэт, мастак... У мае родныя Пугачы, што на Валожыншчыне, прыязджаў у свой час Адам Мальдзіс разам з Уладзімірам Караткевічам. Чым не цікавы факт і для сучаснікаў, і для нашчадкаў? Гэта раскрутка брэнда, так бы мовіць, вакол асобы.

А ёсць яшчэ і прыродныя помнікі. Вось пад гэтай старасвецкай ліпай спыніліся паўстанцы Кастуся Каліноўскага, а ля гэтага валуна адпачываў Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч. А азёры, крыніцы, узгоркі? І зноў згадаю Пугачы. Побач з імі — Юстынава гара, Далідовічаў лес. Хто такія Юстын і Далідовічы? Вясковым бібліятэкарам і юным чытачам даследванняў хопіць на ўсе летнія вакацыі. І ці ў кожнай сельскай установе культуры ёсць поўны збор мясцовых легенд і паданняў? Усё гэта таксама пры жаданні можа стаць брэндам. Было б толькі такое жаданне.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by/!

не чакай

карцін і маляванак Язэпа Драздовіча.

Музейны будынак быў калісці маэнткам графа Шырына. І ў гэтым колішнім маэнтку музейшчыкі дзеліць плошчы з выхаванцамі вясковага дзіцячага садка. Пытанне аб перасяленні апошняй установы — рэальнае, але не вырашаецца гадамі. Самім Германавічам — ці не 500 гадоў. Апрача велічнага касцёла, ёсць тут і шыкоўная ганчарная майстэрня — філіял РДР... Пры належнай інфраструктуры экскурсант можа правесці ў вёсцы ўвесь дзень. Няма пакуль той структуры. Тым не менш — гэта першы брэнд раёна.

Другі — вёска Алашкі. Тут — унікальны сад і Мемарыяльны музей імя Івана Сікоры, вядомага "яблыкаўцаў" і селекцыянера. Пад час майго прыезду гаворка ішла пра стварэнне летняй эстрады, пра раённыя святкаванні яблычнага Спаса...

Я спытаў у начальніка аддзела культуры Шаркаўшчынскага райвыканкама Іны Шынкевіч: "Што змянілася з таго часу?". Не многае. Дзіцячы сад, па словах Іны Мар'янаўны, з музея неўзабаве пераедзе. У Германавічах наладжваецца свята маляванак і ганчарства. Музей не пустуе, але вядомым у рэспубліцы так і не стаў. У Алашках летась эстраду паднавілі, раённае фальклорнае свята тут таксама на стадыі "прыжывання". Аднак яблыкамі Сікоры (выключна смачнымі!) у маштабах Беларусі цікавацца не надта.

Словам, шкада, але ўсе гэтыя брэнды Шаркаўшчыны за межы раёна "выйсці" так і не здолелі. Не хапае рэкламы, лічыць Іна Шынкевіч,

Словам, шкада, але многія з названых вясковых брэндаў за межы раёна "выйсці" так і не здолелі. Не хапае рэкламы, не хапае замежнага прарыву. Інакш кажучы, патэнцыйныя міжнародныя брэнды неабходна прадзюсіраваць. Хаця б перакідаваць творчы масток у рамках, так бы мовіць, трансабласнога супрацоўніцтва, якога аддзелам культуры, як падаецца, не стае цяпер проста хранічна.

Выставачную залу рэдкай кнігі і іконы — своеасаблівы філіял Слонімскага раённага краязнаўчага музея імя І.І. Стаброўскага. Вярнуўся здзіўлены. Пасля спрычыннення да манастырскіх святыняў дарэчнай падалася і музейная ціша.

Канешне, манастырскі брэнд выставачнай зале не "перакрыць". Але ж стаць яго неад'емным працягам — сам Бог загадаў. Вось як тлумачыць сітуацыю начальнік аддзела культуры Слонімскага райвыканкама Святлана Раманюк. У выставачнай зале — не толькі рарытэты з музейнага фонду, але і царкоўная літаратура мясцовай семінарыі. Уз'аемадзеянне святароў і работнікаў культуры — відавочнае і дзейснае.

А яшчэ, працягвае Святлана Раманюк, насупраць Жыровіцкага манастыра дзейнічае кіёск па рэалізацыі вырабаў народных умельцаў раёна. Паломнікі, набываючы сувеніры, працуюць на развіццё менавіта мясцовай, жыровіцкай, культуры. У выніку музей і РДР планы па аказанні платных паслуг выконваюць паспяхова... Я назваў бы дадзеную сітуацыю (даруйце, пурстыстылісты!) субрэндывагавай. Апаненты імгненна знойдуць контраргументы:

Спецыяліст аддзела культуры Мсціслаўскага райвыканкама Арцёмій Бяляеў кажа, што экскурсавады Мсціслаўскага гісторыка-археалагічнага музея пастаянна ладзяць выезды, у тым ліку і ў святыя Пустынікі. Пад час святаў супрацоўнікі раённага Дома рамёстваў прадаюць тут вырабы народных майстроў...

Але ці кожны з нас ведае, што менавіта тут, ля святой крыніцы атрымаў мясцовы князь сілу і павёў мсціслаўскую харугву пад Грунвальд, дзе яна перамагла крыжакоў... І я цяпер не пра магчымаць трансгранічнага супрацоўніцтва Мсцілаўшчыны з Вармінска-Мазурскім ваяводствам Польшчы, а пра тое, што брэндаў на беларускай зямлі, як васількоў у полі. Вось толькі "кветкаводны" збольшага не тым займаюцца.

І замест заканчэння. Брэнд, у нашым выпадку, — душа вёскі. Яркая, непаўторная, цікавая, што, як генеалагічнае дрэва, з'ядноўвае пакаленні, дапамагае з уласнай вышыні ўтвараць глядзець у будучыню, не забываючыся на не менш стаўнае мінулае. Інакш кажучы, будзе душа — не сканае і вёска. А менавіта на ёй і трымаецца нацыянальная духоўнасць Беларусі.

Яўген РАГІН

Не паспеў завяршыцца IX Адкрыты абласны фестываль дзіцячай тэатральнай творчасці "Чароўны куфэрак", як яго ініцыятары на чале з начальнікам аддзела культуры Любанскага райвыканкама Васілём Каткаўцом пачалі абмяркоўваць публічныя Х-ы, які адбудзецца праз два гады. Бо думкі наконт будучага форума ў іх спелі паралельна з арганізацыйнымі клопатамі цяперашняга.

Хто галоўны летуценнік-чараўнік?

"Чароўны куфэрак" — прыклад таго, як мясцовая ініцыятыва рухае прагрэс. І не толькі ў галіне аматарскага дзіцяча-маладзёжнага тэатральнага кірунку. Фестываль стаў сапраўдным культурным брэндам Любаншчыны. Пачынаўся ён яшчэ ў канцы 1980-х, на базе ўтворанага сужэнцамі Каткаўцамі калектыву "Фантазія", пазней перайменаванага ў "Летуценнікі", з рэгіянальных аглядаў і на фінансавы ўнёскі ўдзельнікаў. Адрадзіўся ў 1997-м, займаў падтрымку ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама, Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці, атрымаў прызнанне сярод саміх аматарскіх калектываў і ў прафесійных колах. Такая формула — ініцыятыва і апантанасць з месцаў і далейшая падтрымка зверху — даўно пацвердзіла

туценніца" разам з усім гэтым "глобусам". Не адно "камандуе" — сам працуе за сцэнальны "аркмітэт" і тры каманды памагатых, узятыя разам. Таму і іншыя не сядзяць склаўшы рукі: побач з ім гэта папросту немагчыма, бо сумленне замучыць.

Не дзіцячыя ноу-хау

Фестываль вырашае адразу некалькі вельмі важных задач. Не толькі ўласна выхавальчы (маўляў, рабі так, як спектакль вучыў) і скіраваных на выхаванне эстэтычнае (калі дзеці ў пастаноўках удзельнічаюць, дык і калі стануць дарослымі, прыйдуць у тэатр — дасведчанымі прыхільнікамі). Конкурсная праграма, як на прафесійных аглядах, вылучае найбольш перспектывуныя напрамкі далейшага

Дадам, што ў членаў журы таксама бываюць розныя пункты гледжання, што абсалютна нармальна для мастацтва. Іх вольнае, адкрытае выказванне дысцыплінуе і саміх "мудрых дарадцаў", як іх тут называюць, і кіраўнікоў калектываў. Бо, у рэшце рэшт, кожны можа выслухаць усё сказанае пра сябе калегамі — і самастойна адбраць самыя слушныя, на яго думку, прапановы. Да ўсяго, на такіх абмеркаваннях больш яснай становіцца і пазіцыя кожнага з калектываў.

Падобная "празрыстасць" у рабоце журы — мара многіх слаборніцтваў. Тут яна, можна сказаць, дасягнута. І гэта пры тым, што сёлета "судзейства" праходзіла ў асабліва складаных умовах. Хтосьці далучыўся крыху пазней за астатніх, пасля завяршэння II Мінскага міжнародна-

журы, якое складаецца з прадстаўнікоў усіх калектываў. Прычым дзеці адбіраюцца ў яго зусім не дзеля "птушакі". Кіруе іх працай надзвычай крэатыўная рэжысёр і педагог Таццяна Бабей з Маладзечанскага тэатра-студыі "ТэСт". Абмеркаванні там часам пераўзыходзяць "дарослыя" па сваім эмацыйным напале, а выказванні вылучаюцца трапнасцю, хай і не заўсёды ўсядомленай. Працуюць, да прыкладу, "адмоўны" водгук самай маленькай "крытыкесы" на пастаноўку, адзначаную Гран-пры: "Спектакль мне не спадабаўся. Бо ў канцы сабаккі памерлі, і іх было вельмі шкада". І калі дарослыя "судзі", здараецца, ламаюць галаву, за што адзначыць той ці іншы спектакль, каб ніхто не застаўся без увагі і памятнага падарунка, дык дзеці ў сваіх вызна-

шырыню даляглядаў. Але ж прыярытэтным напрамкам застаецца нацыянальная драматургія. Фестываль упарта запрашае да сябе беларускіх пісьменнікаў і драматургаў (сёлета быў Уладзімір Ягоўдзік), акрэслівае нацыянальную тэму прысвячэннямі: Купале і Коласу, Багдановічу, Году роднай зямлі... Сёлета гаспадары — Узорны тэатр "Летуценнікі" з Любані на чале з Алай Каткавец — на нова адкрылі творчасць Алеся Гаруна, падрыхтаваўшы спектакль "Чаму з маленства, з ураджэнства...".

Узровень конкурсных прац быў розным. Дзесьці на першы план выхадзіла адметнае сцэнічнае афармленне, добрыя касцюмы, якімі мог бы пахваліцца і прафесійны тэатр. Дзесьці — рэжысёрскае жаданне ўвасобіць свае творчыя амбіцыі, хапаючыся за філасофскі матэрыял, не зразумелы дзецям. Былі, на жаль, і эстэтычна састарэлыя спектаклі. Агляд у які раз даказваў: ёсць добры кіраўнік — будзе і калектыву. Бо сустракаліся і супрацьлеглыя прыклады: падлеткі — яркія, вынік — сумны. Але ж было і наадварот! Сімптаматычна, што Гран-пры і прыз за лепшую рэжысуру атрымаў барысаўскі "Трыумф" на чале з Сяргеем Сергіенкам, нядаўнім выпускніком БДУКІМ. Тут было ўсё. Адметны выбар рэпертуару, скіраванага на падлеткаў (гранічна перапрацаваная п'еса сучаснага расійскага драматурга Роберта Арэшніка). Уменне "прыхаваць" акцёрскія недахопы пастаноўчымі

Узорны тэатр "Летуценнікі" з Любані.

Дзвяты "...Куфэрак": трэнды і перспектывы

Дзіцячы тэатр, памножаны на...

сваю куды большую эфектывнасць, чымсьці супрацьлеглы варыянт, калі знізу жывуць адно чаканнем ідэі і распараджэнняў зверху.

Арганізацыя фестывалю — на ўзроўні фантастыкі! Сёлета, да прыкладу, у ім удзельнічалі 17 творчых калектываў, былі паказаны 16 спектакляў (адзін з іх — паўтораны двойчы) і два кінафільмы. А ўсіх жа трэба пасяліць, накарміць, вылучыць час для сцэнічнай рэпетыцыі і ўстаноўкі дэкарацый. Пры тым, што ўсё гэта — за тры дні на чатырох сцэнах, часам — паралельна: у Вялікай і Камернай залах Любанскай школы мастацтваў, раённым Цэнтрам культуры і Сарацкім СДК. Калі раптам узніклі праблемы з кінапаказам, крыху затрымалі пачатак наступнага па часе спектакля: чакаючы журы і гледачоў-перасоўнікаў, якія імкнуліся паглядзець усё, публіка не сумавала, бо з ёй праводзілі конкурс караоке. Васіль Каткавец быў літаральна "прыклеены" да свайго мабільніка — і пры гэтым прадстаўляў кожны калектыву, казаў некалькі цёплых слоў пасля прагляду чарговай пастаноўкі і, як ні дзіўна, паспяваў на свае вочы пабачыць кожны спектакль. Хаця б фрагментарна, бо некаторыя лялечныя і драматычныя супадалі па часе. І гэта пры тым, што праводзячы адбор удзельнікаў, ён і так ужо "наглядзеўся".

Заўважна і тое, што пры ўсіх асаблівасцях беларускамоўнага гучання свайго прозвішча, Васіль Сцяпанавіч зусім не выступае ў ролі гэткага "катка", які дзеля роўнай дарогі трамбуйце ўсё на сваім шляху. Ён хутчэй нагадвае "вечны рухавік", які запальвае энергетыкай навакольных — і круціцца-верціцца-ле-

Узровень конкурсных прац быў розным. Дзесьці на першы план выхадзіла адметнае сцэнічнае афармленне, добрыя касцюмы, якімі мог бы пахваліцца і прафесійны тэатр. Дзесьці — рэжысёрскае жаданне ўвасобіць свае творчыя амбіцыі, хапаючыся за філасофскі матэрыял, не зразумелы дзецям. Былі, на жаль, і эстэтычна састарэлыя спектаклі. Агляд у які раз даказваў: ёсць добры кіраўнік — будзе і калектыву. Бо сустракаліся і супрацьлеглыя прыклады: падлеткі — яркія, вынік — сумны. Але ж было і наадварот!

творчага руху. Вельмі важна, што тут, як на лепшых прафесійных фестывалях вышэйшага ўзроўню, адбываюцца адкрытыя абмеркаванні. Яшчэ не падвёўшы канчаткова вынікаў, якія перагледу не падлягаюць, журы сустракаецца з кіраўнікамі калектываў — штодзень зранку, выказваючы свае думкі наконт убачанага. Размовы бываюць самымі зацікаўленымі — пры ўмове, калі пастаноўшчыкі здольныя адэкватна рэагаваць на крытычныя заўвагі, калі ім самім неабходна параўнаць свае адчуванні з незалежным поглядам збоку. Прыязджаюць на фэст з яго "крутымі сталамі" не толькі непасрэдна, але і патэнцыйныя удзельнікі — кіраўнікі іншых калектываў, спецыялісты-метадысты, усе зацікаўленыя. І гэта, да ўсяго, яшчэ і своеасаблівы "курс павышэння кваліфікацыі", асабліва калі ў праграме ёсць і майстар-класы, і творчая лабараторыя па пластыцы (сёлета яны папросту не змясціліся б па часе).

га дзіцячага тэатральнага форуму "Кроки" (ну, нельга суміяшчаць па часе аднапарадкавыя мерапрыемствы, але гэта — асобная размова, праўда, неаднойчы ўзнятая раней на старонках "К"). Хтосьці, наадварот, быў вымушаны пакінуць свае галасы і з'ехаць раней за канчатковае абмеркаванне, каб паспець на рэпетыцыю ўласнай прэм'еры. Нават старшыня журы — заслужаны артыст Беларусі, прафесар Уладзімір Мішчанчук — адсутнічаў адзін фестывальны дзень, бо ездзіў на адкрыццё пасля рэканструкцыі Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Ва ўсіх гэтых выпадках выратоўвалі відэаздымкі, якія пад час усяго фестывалю рабіў Мінскі абласны цэнтр народнай творчасці. Бо яны давалі магчымасць і паглядзець няўбачанае, і ў спрэчнай сітуацыі вярнуцца да вылучанай на конкурс пастаноўкі.

Выхоўвае фестываль і юных тэатральных крытыкаў. Сярод яго традыцый — наўнасць глядацкага

чэння даюць волю неабмежаванай фантазіі. Згаданы вышэй спектакль "пра сабакак" ("Райскае жыццё" ўзорнага тэатра-студыі "Трыумф" з Барысава) быў адзначаны дзецьмі як "самы чалавечы". Ці ж гэта не паказальнік не па-дзіцячы прарочай глыбіні ўспрымання мастацтва?

Даўніна, ды не старэча...

"Чароўны куфэрак", дбаючы пра захаванне ўласных фестывальных традыцый, увесь час знаходзіцца ў развіцці. Па-ранейшаму калектывы рыхтуюць "візюўкі" для адкрыцця і закрыцця. Кіраўнікі дастаюць з куфэра, вырабленага спецыяльна да фестывалю сарачанскім майстрам Анатолемам Трубчыкам, стужкі з назвамі калектываў і водзяць карагод у выглядзе каруселі. А вось фестывальнае начынне — змяняецца.

Раз-пораз, акрамя драматычных, прыязджаюць, як сёлета, і лялечныя тэатры. Але, вядома, само іх існаванне звязана з большымі складанасцямі: трэба і лялькі вырабляць, і дзяцей вучыць правільна з імі абыходзіцца. Сёлета, дзякуючы ўдзелу кінашколы "Сінема" сталічнага Дзіцячага цэнтра тэатра і кіно, у праграме з'явіліся і мастацкія стужкі з артыстамі-дзецьмі, знятыя таксама моладзю. Адкрытасць фестывалю, удзел у ім калектываў не толькі Міншчыны (Барысаў, Вілейка, Дзяржынск, Маладзечна, Мар'іна Горка, Нясвіж, Ратамка, Салігорск, Слуцк, Стоўбцы), але і з іншых абласцей ды раёнаў (Гродна, Жыткавічы) і нават за межамі (сёлета была Украіна, раней — Расія, Літва, Польшча) забяспечвае не толькі геаграфічную, але і мастацкую

прыёмам. Сучасная эстэтыка, выкарыстанне менавіта тэатральнай мовы, уключаючы пластыку, мастацкія ўмоўнасці-сімвалы. Імкненне вывесці аповед за межы рэальнай "сабакчай" гісторыі, што вучыць беражліваму стаўленню да "братоў нашых меншых", і спраецываць яго на больш шырокую праблематыку — чалавечага ўзаемапаразумеўня, адзіноты, лідараў і аўтсайдаў, розніцы паміж калектывізмам і псіхалогіяй натоўпу, жыццём і смерцю.

У лепшы бок вылучаюцца і спектакль паводле гронкі апавяданняў А.Чэхава з нечаканай назвай "Ідылія: "на жаль" ці "ах"?", прывезены маладзечанскім Узорным тэатрам-студыяй "ТэСт" (на жаль, у ім не былі вытрыманы конкурсныя ўмовы: ён доўжыўся паўтары гадзіны замест адной). Разнастайныя гісторыі каханя Таццяна Бабей спляла ў адзінае суквецце першых прызнанняў і расчараванняў і вырашыла ў лёгкай вадэвільнай манеры з жартоўнымі сучаснымі ўкрапленнямі. Рэжысёрская вынаходлівасць была памножана на педагогічнае майстэрства, бо такая менавіта аказалася прыдатнай для падлеткаў: некаторыя з іх "ліцадзейнічалі" на ўзроўні прафесіяналаў, іграючы не саміх сябе, а менавіта сваіх персанажаў (часам — некалькіх).

— На дзвяты фестываль, — запэўніў пры развітанні В.Каткавец, — думам запраسیць дзевяць калектываў. З дзевяццю спектаклямі. З майстар-класамі. Ёта павіна быць — лепшае з лепшага. Юбілей — час падвядзення вынікаў.

**Надзея БУНЦЭВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Любань — Мінск**

Тэатр-студыя "Трыумф" з Барысава.

Пару тыдняў таму Мінск наведваў дырэктар вільнюскага Цэнтра сучаснага мастацтва, член Міжнароднай асацыяцыі мастацкіх крытыкаў, куратар Кястуціс Кузінас. Яго лекцыя "За белай заслонай: гісторыя поспеху Літоўскага павільёна на 54-м Венецыянскім біенале" была прысвечана вопыту ўдзелу суседзяў у вядомым форуме сучаснага мастацтва, а Кястуціс з'яўляўся камісарам павільёна сваёй краіны. Карэспандэнт "К", пабываўшы на сустрэчы, занатаваў некалькі парадаў, якія можна ўзяць "на заметку" кіраўнікам мастацкіх галерэй для працы ў кірунку *contemporary art*, куратарам і экспертам.

Дзяржаўная падтрымка

Літва ўдзельнічае ў Венецыянскім біенале з 1999 года. Міністэрства культуры краіны адказна за фінансаванне і арганізацыю нацыянальнага павільёна ўзяло на сябе з 2001-га. Праект, які падаецца на разгляд, мусіць утрымліваць канцэпцыю, прэзентацыю мастака і, абавязкова, калькуляцыю бюджэту. Апошні — абмежаваны. Сродкі, што былі вылучаны на праект, — каля 200 тысяч долараў. "Гэта не такая і вялікая сума", — канстатуе Кузінас. Толькі палова з іх сышла на аплата арэнды памяшкання для экспазіцыі. У фінансаванні праекта таксама бралі ўдзел і спонсары, але іх доля — не асноўная: каля 20% фінансавай дапамогі ў агульным бюджэце. Пераможцу ж нацыянальнага конкурсу праектаў абірае адмысловае журы.

Куратар

Куратарам літоўскага павільёна на 54-м Венецыянскім біенале быў абраны мастак Дарыюс Мікшыс. Ён вядомы вельмі радыкальнымі і канцэптuallyнымі работамі: напрыклад, стварыў музей гурта "ABBA" на самалёце, што курсе паміж Літвой і Швецыяй. Другі яго неардынарны праект — заснаванне першага клуба па крыкеце ў... Цэнтры сучаснага мастацтва літоўскай сталіцы.

Ідэя праекта Дарыюса, што быў прадстаўлены на Біенале, заключалася ў тым, каб прэзентаваць сучаснае літоўскае мастацтва за апошнія 20 гадоў самым нязмушаным і адметным чынам. Паказаць, як дзяржава курыруе мастацтва. Першая выстаўка нацыянальнага мастацтва Літвы была зладжана ў 1907 годзе. Творцы з усіх куткоў краіны прыязджалі са сваімі работамі. Як адпаведная падзея магла б выглядаць цяпер?

Праект Дарыюса, урэшце, быў прадстаўлены наступным чынам: першая частка прасторы павільёна — гэта рэцэпцыя, дзе сустракаюць наведвальніка і паказваюць яму каталог з работамі 170-ці літоўскіх мастакоў. Падзяляе залу белая заслона, за якой знаходзіцца архіў мастацкіх твораў. Глядач выбірае твор, які хоча ўбачыць, з каталога, і арганізатары выносяць яго з-за белай заслоны. Наведвальнік, у выніку, можа сам стварыць экспазіцыю з заказаных ім работ.

Мастакі

Патэнцыйнымі ўдзельнікамі праекта сталі тыя мастакі, што атрымлівалі падтрымку ад дзяржавы. (У краіне існуе сістэма фінансавання праз гранты і стыпендыі, прычым іх за 20 гадоў было раздадзена каля трохсот.) Узнікла пытанне: хто ж бачыў вынікі працы мастакоў на гэтых гранты?

Дарыюс правёў перамовы з трымастамі мастакамі, запрашаючы іх да ўдзелу ў праекце і растлумачваючы яго канцэпцыю. Многія з іх ніколі не выстаўляліся ў Цэнтры сучаснага мастацтва ды, увогуле, маглі паставіцца з недаверам да прапановы ўзяць удзел у Біенале. Аднак цікавасць перамагла ўсе сумневы — больш за палову апытаных падзіліся.

Рэалізацыя

Па-першае, выбар месца. У горадзе каналаў няма ідэальнай прасторы для экспанавання сучаснага мастацтва — бо, як зазначыў Кястуціс, ідэальная прастора ў гэтым выпадку — белы куб. Венецыя, у першую чаргу, гэта палатца з гістарычнымі помнікамі. Але літоўскія арганізатары не здаваліся. Памяшканні дапамагалі шукаць венецыянскія агенты па нерухомасці — яны дасылалі пачатковыя прапановы, з якіх потым выбіраліся варыянты. У выніку літоўцы далі згоду на арэнду будынка царквы Сан Франчэска, дзе на другім паверсе мясцілася вялікая канферэнц-зала.

Быў абвешчаны конкурс на стварэнне архітэктурнага і дызайнерскага рашэння павільёна. На 3D-макеце Кястуціс Кузінас паказаў схему пакоя, якая, урэшце, была абраная: вялікі стол-рэцэпцыя, дзве, зробленыя па спецыяльнай тэхналогіі дызайнерскія лаўкі, падстаўка для дэманстрацыі карцін, манітор, белая заслона. Усё вырашана мінімалістычна і проста.

Цікава, што па выніках працы павільёна арганізатарамі быў створаны рэйтынг з пазнакамі: творы якіх мастакоў прасілі выносіць з-за заслоны часцей. Але ён не быў абнародаваны. Вядома, што некаторыя мастакі спецыяльна прыязджалі ў Венецыю, каб заказаць сваю работу.

"Галоўныя ўмовы паспяховага выступлення на Біенале, — падсумаваў куратар, — правільнае ўспрыманне сябе і правільнае пазіцыянаванне. Ды яшчэ — стыль, элігантнасць, густ і разуменне таго, навошта ўсё зроблена".

Пра сучаснае мастацтва далёка не ўсёды лёгка знайсці падтрымку, адзначыў літоўскі куратар. Але тое магчыма, калі працаваць над гэтым сістэматычна. "Важна яшчэ і ўсведамленне правіл, па якіх працуе гэтая прастора, усведамленне кантэксту", — падкрэсліў дырэктар Цэнтра сучаснага мастацтва.

Не выказаў скепсісу Кястуціс Кузінас на конт з'яўлення галерэй сучаснага мастацтва не толькі ў буйных цэнтрах, але і ў маленькіх гарадах. Ён прывёў прыклад двух месцаў у Літве, дзе працуюць галерэй сучаснага мастацтва: адміністратыўны цэнтр Кедайняй з насельніцтвам каля трыццаці тысяч чалавек і мястэчка Дусятас, колькасць жыхараў якога не дасягае тысячы чалавек.

Дзеля з'яўлення падобнай установы, лічыць спецыяліст, у першую чаргу патрэбна ініцыятыва знізу. І толькі потым ідзе падтрымка мясцовых улад, якая, тым не менш, вельмі важная. Галерэя ў мястэчку Дусятас была створана на базе майстэрні славутага літоўскага мастака Шарунаса Саўка, які там нарадзіўся. І наўнасць падобнай мастацкай постаці ў горадзе — адна з пераваг для стварэння галерэй.

"Важна, каб гэта было штосьці сваё", — падкрэсліў ён. Далей — усё залежыць ад таго, якую ўвагу мясцовае кіраўніцтва надае культуры, як яно ставіцца да мастацкага свету.

Занатавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Прынцыпы для галерэй

Арт-куратар пра ініцыятыву знізу, кантэкст і вынікі працы

Менавіта за такой заслонай хаваюцца архіў работ.

Пасля вызначэння з дызайнам пакоя — "генеральная рэпетыцыя" прэзентацыі праекта. Яна адбылася ў вільнюскім ЦСМ напярэдадні форуму. На яе былі запрошаны ўсе мастакі-ўдзельнікі, раздадзены каталогі (апошні, між іншым, важны чатыры кілаграмы). Уласна, сам каталог стаў часткай інсталляцыі, бо кожны наведвальнік спачатку знаёміўся з ім.

І апошняе: прэзентацыя праекта ў Венецыі. Вядома, была і афіцыйная яе частка, на якой прысутнічаў міністр культуры краіны, высокія госці. Але арганізатары ўключылі ў праграму і нефармальнае мерапрыемства. "Гэта забяспечвае дадатковую рэкламу", — падкрэсліў Кястуціс.

Акрамя таго, каманда парупілася пра яшчэ адну дэталю. Каб цягам усёй шматмесячнай працы Біенале нацыянальны павільён не заставаўся без увагі, для спецыяліста, які "дзяжурыў" у ім, была знята кватэра. "Спецыялісты мяняліся праз месяц-другі, — удакладніў Кузінас, — але важна, калі пра канцэпцыю праекта хтосьці можа грамадна распавесці наведвальнікам".

Вынік

Праект, які напачатку не абмінуў скептычных водгукаў, абцяжарыў правалу, быў адзначаны спецыяльным прызам журы Венецыянскага біенале "За элігантнасць у прадстаўленні гісторыі нацыянальнага мастацтва".

Дарэчы, у італьянскім павільёне арганізатары таксама вырашылі прэзентаваць

Рэйтынг ідэй з інтэрнэт-прасторы

Не чакаць, што ўсё прынясуць на сподачку

Яўген ЯСЬКОЎ, дырэктар дзіцячай школы мастацтваў аграгарадка "Абухава" Гродзенскага раёна

Чытаю "К" вельмі ўважліва, адсочваю для сябе тыя праблемы, якія хвалююць маіх калег з іншых рэгіёнаў рэспублікі. Штосьці падтрымліваю, штосьці — не. Да прыкладу, не разумею, як у наш час могуць узнікнуць пытанні дэфіцыту нотнай літаратуры, матэрыялаў для правядзення музычна-тэарэтычных дысцыплін, для наладжвання харавых, харэаграфічных заняткаў, навучання на мастацкім аддзяленні ДШМ. Не праблема ж знайсці і спампаваць з Інтэрнэту патрэбную інфармацыю. Іншая справа — калі няма доступу ў Сеціва. Але тады ўзнікае пытанне: а чаму?

1. "Дамасед"

Не думаю, што ў ДШМ няма камп'ютераў. А Інтэрнэт — не праблема: усяго каля васьмідзiesiąці тысяч рублёў у месяц — і ў вас безлімітны, кругласутачны доступ. Скажам — дзяржаўны аператар "ByFly" з тарыфам "Дамасед". Тым больш, усе школы маюць пазабюджэтны даход і могуць аплаціць названую суму. Справа — у ініцыятыве кіраўніка і яго жаданні. Натуральна, без падтрымкі начальніка аддзела культуры і без разумення з боку старшыні выканкамаў ды фінансавых аддзелаў зрабіць гэта будзе складана, але — магчыма.

2. Сайтаў — не шкада

Што ж да праграм па прадметах, дык яны ёсць як па пяцігадовым, так і па сямігадовым тэрмінах навучання. Адзінае — няма нашай беларускай праграмы па класе гітары. Аднак мы ў сябе распрацавалі яе варыянт, выкарыстаўшы пры гэтым старую расійскую (для школ з сямігадовым навучаннем), адаптавалі яе да нашых умоў і зацвердзілі. А чаго чакаць, калі літаральна ўсё пададуць табе на сподачку? Нашы выкладчыкі цяпер і не ўяўляюць, як можна выкладаць музычна-тэарэтычныя дысцыпліны (асабліва музычную літаратуру, сальфеджыя) без доступу ў інтэрнэт-прасторы. Мы камп'ютарызавалі клас і забяспечылі доступ настаўніка ў Сеціва. Можам падзяліцца сайтамі.

Скажам, zvukinadezdy.ucoz.ru — тут можна знайсці зборнікі, рабочыя сшыткі па сальфеджыя, музычнай літаратуры; intoclassics.net — відэа- і аўдыязапісы опер, балетаў, канцэртаў сімфанічнай музыкі і г. д.; festival.1september.ru — адкрытыя ўрокі па сальфеджыя і музычнай літаратуры; lafamire.ru — матэрыялы па сальфеджыя: аўдыядыктанты, табліцы і шмат іншага цікавага тэарэтычнага матэрыяла; muzike.ru — лекцыі па музычнай літаратуры (уся замежная музыка — ад Баха да Шёнберга, тое, што патрэбна па праграме школ); forumklassika.ru — сайт для стасункаў і пошуку патрэбнай інфармацыі; book.tr200.net — кнігі, музычныя ўрокі (відэа-аўдыя), якія можна скачаць бясплатна.

Існуе і шмат іншых сайтаў. Проста гэтым трэба займацца.

3. Не хапае каталогу НББ

Але хацеў бы выказаць і асабістыя прапановы. Хацелася б мець у "арсенале" пералік усіх навучальных праграм па прадметах для ДШМ на сайце, скажам, Інстытута культуры Беларусі. Не пашкодзіў бы і доступ да электроннага каталогу Нацыянальнай бібліятэкі.

4. Настаўніцкі інтэрнэт-форум

Паколькі мы знаходзімся ў пэўным інфармацыйным вакууме (кепска ведаем, што адбываецца ў ДШМ іншых абласцей), дык надзвычай надзённым падаецца стварэнне інтэрнэт-форуму для зваротнай сувязі настаўнікаў музычных, мастацкіх школ і школ мастацтваў. Напэўна, заняцца гэтым павінен Інстытут культуры Беларусі.

5. Інтэрнэт-семінары і курсы

А як нам дапамаглі б інтэрнэт-семінары (майстар-класы вядучых выкладчыкаў не толькі нашай рэспублікі). Віртуальныя экскурсіі па навучальных установах культуры таксама паспрыялі б усведамленню таго, што твая школа не адстае ад павеваў новага і знаходзіцца ў гушчыні культурных падзей. А можна ж і інтэрнэт-конкурсы наладжваць, як даўно практыкуецца ў замежжы. Гэта сэканоміць грошы, час і дазволіць працаваць больш вынікова і аператыўна.

Беларусь узбагаціла Парыжскую мастацкую школу больш як дзясяткам выдатных майстроў. Але ў Францыі, якая на пачатку мінулага стагоддзя і ў час мірнага перадыку паміж сусветнымі войнамі, была культурным лідарам ды заканадаўцам моды, беларусы шчыравалі не толькі на ніве мастацтва выяўленчага. Значны ўнёсак у развіццё арт-дызайну зрабіў ураджэнец мястэчка Койданава (сённяшні Дзяржынск) Якуб Саўчык. Французам ён вядомы як Jacques Saoutchik (Жак Саўчык — з націскам на апошнім складзе).

ковага капіталу заняло ў Якуба (цяпер ужо Жака) пяць гадоў. За гэты час ён не цураўся ніякай работы. І як толькі адчуў сябе фінансава дзеездольным, адкрыў кузаўную майстэрню. Справа ў тым, што Якуб-Жак меў прафесію чырвонадрэўшчыка, а на пачатку мінулага стагоддзя аўтамабільныя кузавы рабіліся менавіта з дрэва.

Прынцып падзелу працы ў тагачасным аўтапраме выглядаў так: адны фірмы рабілі шасі, другія — матары, трэція — кузавы. Пры гэтым нешматлікія ў той час аўтаўладальнікі кузавы замаўлялі для свайго самоходу індывідуальна. Потым масавая аўтамабілізацыя гэты прынцып пахавала. Аднак, аўтамабілі для "першых асоб" розных дзяржаў і дагэтуль, Кажуць, збіраюцца так.

растрацоўка гэтага выдатнага стартэйнага кутэ належыла будучаму стваральніку "народнага аўтамабіля" Фердынанду Паршэ.

Кожны экзэмпляр аўтамабіля ад Саўчыка меў індывідуальную прапрацоўку. Гэта ўласныя колеравая гама, бамперы, вышыня ветравога шкла. Працуючы над кузавамі класу "тарпеда-кабрыялет" майстар максімальна зменшыў колькасць выступаючых дэталей, прыбраў падножкі, упрыгожыў пярэдняю частку крылаў бліскучымі накладкамі.

Падобны рэцэпт — мінімум выступаючых частак, шмат паліраванага металу і дарагая аздаба салона — ён скарыстоўваў пазней у другіх аўтамабілях. Прыкладам можа быць вытанчаны Delahaye 135S 1936 года.

Свае самыя вядомыя творы аўтакуцюр'е рабіў для VIP-персон. У гэтых машынах ён здолеў адлюстравач не толькі сваю індывідуальнасць, але і асобу замоўцы. Аблічча Hispano-Suiza H6 1938 года адразу гаворыць, што ўладальнік мае дачыненне да авіяцыі. І, насамрэч, машына належыла французскаму авіятару і аўтагоншчыку Андрэ Дзюбанэ.

Саўчык рабіў кузавы машын актрыс Далорас дэль Рыа і Мэры Пікфард, першых асоб Сіама, Камбоджы, Нарвегіі, шаха Ірана, караля Эфіопіі, прэзідэнта Францыі.

Прадпрыемства Саўчыка было на глыву да 1950-х. А потым неканвернае кузавабудаванне пайшло на спад. Адпаведна, скончыліся добрыя часы для "Jacques Saoutchik". У 1952 годзе Саўчык перадаў сваё атэльё сыну. Той, не меў бацькоўскіх талентаў, да таго ж, час патрабаваў новай эстэтыкі для новай тэхналогіі. Атэльё зачынілася.

Перш чым Якуб Саўчык пайшоў з жыцця ў 1955 годзе, ён паспеў даць шэраг парад Полю Браку, вялікаму дызайнеру Mercedes і BMW...

P.S. На вялікі жаль, у экспазіцыі краязнаўчага музея Дзяржынска няма згадак пра Якуба Саўчыка.

На здымку: узор дызайнерскай творчасці Якуба Саўчыка.

Аўтакуцюр'е з Койданава

"Паршэ" і "мэрсэдэс" ад ураджэнца Беларусі

Нарадзіўся наш герой у 1880 годзе. Праўленне Аляксандра III вылучалася і жанамічным уздымам, і культурнымі дасягненнямі. Відаць, таленавіты хлопец з правінцыі мог бы зрабіць кар'еру на радзіме. Аднак, калі Якубу было дзевятнаццаць гадоў, ён з жонкай з'ехаў у Францыю. Што прымусіла яго пакінуць свой абшар? Сёння пра тое можна толькі гадаць. Мо на ўчынак маладога Якуба паўплываў ягоны дзед, які калісьці завочна закахаўся ў Францыю праз аповеды, што чуў ад людзей. Так ці інакш, але ў 1899 годзе Саўчык трапляе ў Парыж.

Першая работа, якую эмігрант атрымаў у сталіцы Францыі, — удзел у дэмантажы расійскага павільёна на Парыжскай сусветнай выстаўцы, якая толькі што скончылася. Назапашванне пачат-

Справы ў Саўчыка пайшлі ўгору. Падаршэе, таму што ён быў працаголік, падруное, меў талент. І, што таксама важна, здолеў, як Кажуць, у патрэбны час апынуцца ў патрэбным месцы. Знайшоў сваю нішу, свой сегмент у тагачасным аўтабудзе.

Гісторыкі дывайну гавораць, што ў кузавах Саўчыка выявіліся такія французскія якасці, як вытанчанасць і шык. У свой час яго нават называлі Віале-ле-Дзюкам (самым аўтарытэтным стылістам у французскай архітэктуры XIX стагоддзя) ад аўтабудавання. Еўрапейская (чытай, сусветная) слава да Саўчыка прыйшла ў 1928 годзе, калі ён зрабіў кузаў на шасі Mercedes-Benz 680S. Інжынерная

"Мотавела" запусціў... Чапскі

Народныя веласіпеды і матацыкл

Напрыканцы XIX стагоддзя ў Мінску з'явіўся веласіпед, а ў сярэдзіне 40-х гадоў наступнага стагоддзя — веласіпедны завод, які ў 1951 годзе стаў вядомым сёння "мотавела".

Калі прытрымлівацца той тэорыі, што кожная рэч — нішто іншае, як матэрыялізаваная думка, дык мінскі гарадскі галава ў 1890—1901 гадах граф Караль Чапскі ў нейкім сэнсе можа лічыцца хросным бацькам беларускай мотавелапрамысловасці. Менавіта ён наладзіў у тагачасным губернскаму цэнтры велатэкс з велапракатам, чым абудзіў цікаўнасць грамады да двухколавага транспартнага сродку. Так бы моўці, раскруціў кола, запусціў працэс...

Зараз у Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь праходзіць выстаўка пад назвай "Два колы", прысвечаная беларускім веласіпедам і матацыклам 1950—1990-х. Мабыць, гэтая экспазіцыя больш пасавала б піпатэтычнаму рэспубліканскаму Музею тэхнікі, пра ідэю якога "К" пісала ўжо. Але, на жаль, такога музея ў нас пакуль няма. Вось

Адзін з матацыклаў, прадстаўленых на выстаўцы.

Аўтагісторыямі цікавіўся Пётра ВАСІЛЕЎСкі

і давалося знаёміць грамаду з цікавым раздзелам індустрыяльнага летапісу краіны Нацыянальнаму гістарычнаму. Тут можна пабачыць веласіпеды ад "Арлёнка" да "Аіста", матацыклы ад першых М1А і М1М да самага хуткага на базе мадэлі ММВЗ-3. 227.

Акрамя ўзораў згаданых транспартных сродкаў, у экспазіцыі прадстаўлены фотаздымкі, якія даюць уяўленне пра ўсеагульную папулярнасць і шырокую сферу выкарыстання прадукцыі Мінскага мотавелазавода. Трэба браць да ўвагі, што ў савецкі час пра "харлей" ці "хонду" можна было толькі марыць. Замежная ж мотавытворчасць была ў СССР прадстаўлена чэхаславацкай "явай".

Так, папулярнасць мінскіх матацыклаў у насельніцтва ў нейкай ступені вызначала адсутнасць выбару. Але трэба аддаць належнае беларускім канструктарам і вытворцам, якія рабілі прастыя і надзейныя машыны.

Пра першыя мадэлі можна сказаць: "рэжа вайны". Падаецца, што іх канструктары раней рабілі для арміі, а значыць — не надта дбалі пра вонкавы выгляд. А вось найбольш блізка да нас па часе ўжо не саступаюць аналагічным заходнім машынам тае пары ў дызайне.

Варыянты вяртання фаліянтаў

Выстаўка "Кніжная спадчына Радзівілаў" у Нацыянальным гісторыка-культурным музеі-запаведніку "Нясвіж" — падзея ў пэўным сэнсе сімвалічная. Выступоўцы на цырымоніі адкрыцця згадвалі драматычны лёс збораў славуага роду.

Сёння большая частка бібліятэкі Радзівілаў знаходзіцца па-за межамі Беларусі — у Расіі, Фінляндыі, Польшчы, Літве. І вось, нарэшце, частка кніг вярнулася ў родныя сцены. Хай сабе нават і на часовае экспанаванне...

Сёння ў Беларусі ідзе праца па вывучэнні і вяртання ў культурную і навуковую сферы кніжных скарбаў славуага роду. Дзякуючы намаганням спецыялістаў Цэнтральнай на-

Старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Пілеп не губляе надзеі на тое, што калі-небудзь раскіданыя па свеце часткі Радзівілаўскай бібліятэкі вернуцца ў Нясвіжскі палац не віртуальна, а насамрэч.

Рэжысёр Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Віктар Скоробагатаў згадаў ролю, якую адыграў Нясвіж у гісторыі музычнай культуры

вуковай бібліятэкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі выйшаў у свет каталог "Бібліятэка Радзівілаў Нясвіжскай ардынацыі", які ахоплівае звесткі па XVII стагоддзі. Гэта кніга другая ў выдавецкай серыі. Першая была прысвечана XVI стагоддзю. Праца будзе мець працяг, пра што і паведамліў на прэзентацыі, якая адбылася ў час адкрыцця выстаўкі, загадчык аддзела рэдкай кнігі і рукапісаў ЦНБ Аляксандр Стэфановіч.

Радзівілаўскія кнігі, згаданыя ў каталогу, належаць сёння Цэнтральнай навуковай бібліятэцы. Што ж да фаліянтаў, якія знаходзяцца па-за межамі Беларусі, дык вяртаць іх сёння можна хіба што віртуальна — у выглядзе электронных копіяў. Перамовы пра тое ўжо вядуцца.

Беларусі. У бібліятэцы палаца захоўваліся не толькі кнігі, але і ноты, а з творчасці Уршулі Радзівілаў Нясвіжскай ардынацыі, які ахоплівае звесткі па XVII стагоддзі. Гэта кніга другая ў выдавецкай серыі. Першая была прысвечана XVI стагоддзю. Праца будзе мець працяг, пра што і паведамліў на прэзентацыі, якая адбылася ў час адкрыцця выстаўкі, загадчык аддзела рэдкай кнігі і рукапісаў ЦНБ Аляксандр Стэфановіч.

Пётра ВАСІЛЕЎСкі, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Нясвіж — Мінск

"Вянок": бенефіс

Бягучы год багаты на свае юбілеі. У тым ліку, кніжныя. Так, гэтымі днямі споўнілася 100 гадоў з часу выхаду ў свет зборнікаў Янкі Купалы "Шляхам жыцця" і Максіма Багдановіча "Вянок". Да гэтых знакавых дат прымеркаваны шэраг мерапрыемстваў.

У прыватнасці, у Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы днямі адкрылася выстаўка "Усё для сваёй Бацькаўшчыны — Беларусі", а ў сценах Літаратурнага музея Максіма Багдановіча — вечарына "Космас "Вянка". Праходзіла апошняя ў рамках культурна-адукацыйнага праекта "Рэлікт". Гэта цыкл вечарын, асноўная мэта якіх прэзентацыя толькі аднаго прадмета з фондаў Музея Багдановіча.

Як адзначыла загадчык экспазіцыйна-масавага аддзела ўстановы Ірына Мышкавец у фондах захоўваецца шэсць арыгінальных кніг 1913 года,

у тым ліку тры з іх з'яўляюцца вельмі каштоўнымі музейнымі прадметамі, таму што маюць на тытуле дарчыя надпісы Багдановіча (цёткам Марыі і Магдалене, стрыечнай сястры Нюце).

На імпрэзе быў прэзентаваны зборнік, які апошнім з гэтай калекцыі паступіў у фонды музея. Ён пашырае геаграфічныя межы пражывання чытачоў "Вянка", таму што перададзены ў музей хыхаром украінскага горада Роуна Яўгенам Залеўскім. На жаль, супрацоўнікам музея не ўдалося пакуль прасачыць папярэднія шляхі гэтай кнігі з Вільні на Украіну. Магчыма, сорпрызы яшчэ чакаюць наперадзе.

Падказкай жа можа стаць штамп прыватнай бібліятэкі, які размешчаны на тытуле і на наступнай старонцы: "XII.ВИП./ " 177./Sawicki". Акрамя ўласна прэзентацыі экспаната, на вечарыне была прадстаўлена навукова-пазнаваўчая лекцыя, прысвечаная гісторыі з'яўлення кнігі на свет.

К.А.

(Працяг.

Пачатак у №№ 13, 14, 15.)

У №№ 13 — 15 мы надрукавалі ўспаміны Ганны Герштэйн пра яе віцебскія сустрэчы са знакамітым родзічам — Юрыем Пэнам. У мінулым нумары пачалася і публікацыя асабістага меркавання Барыса Крэпака на конт таго, што ўсё ж адбылося тады, у Віцебску, у ноч з 28 лютага на 1 сакавіка 1937-га ў доме № 1 па Гогалеўскай вуліцы.

Б.К.

Злева направа: І.Мальцін, А.Кабішчар-Якерсон, Ю.Пэн. 1926 г.

ШТО Я ВЕДАЮ ПРА ГІБЕЛЬ ПЭНА?

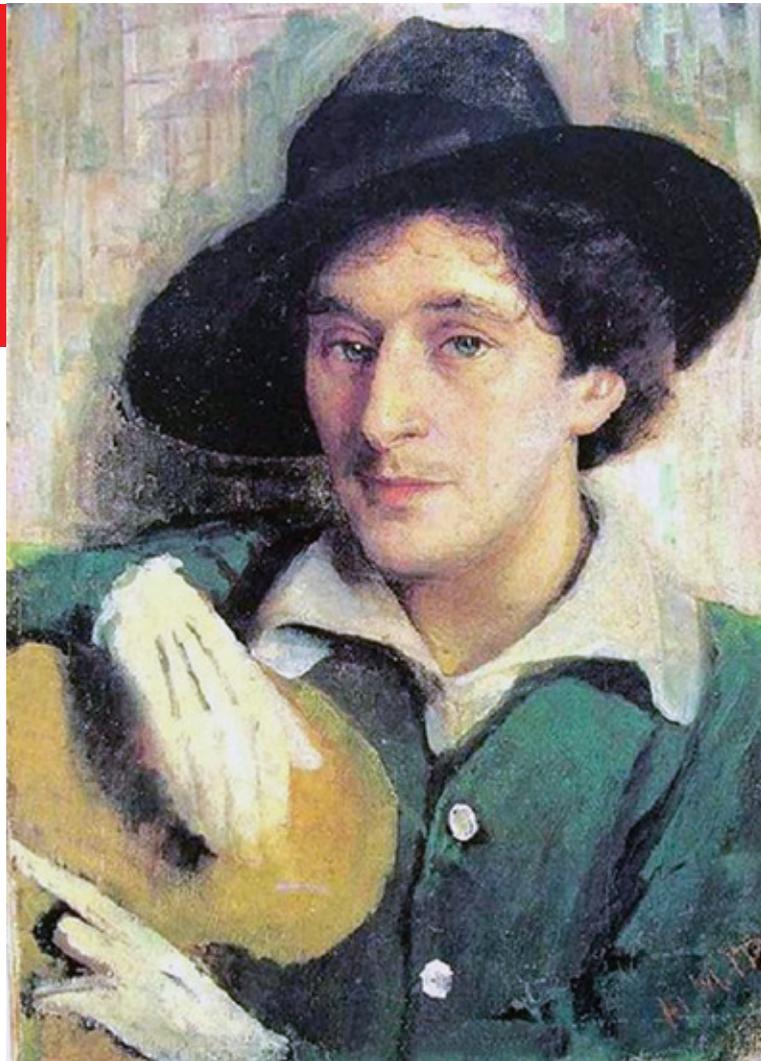
Па слядах успамінаў унучатай пляменніцы мастака, тэатразнаўцы Ганны Герштэйн

37-га дасылаў ліст непасрэдна ў абкам партыі, дзе прасіў аказаць дапамогу Пэну з прыпіскай: "Гэта вельмі добры мастак". Але ці трэба было рэагаваць на такі ліст "эмігранта-антысаветчыка".

Прыкладна такую ж версію мне калісьці распавядаў і другі віцебскі мастак Пётр Максіміч Явіч, таксама вучань мастака: "Гэта была цалкам сфабрыкаваная справа...". У апошнія гады жыцця Пэна малады Явіч часта прыходзіў да яго. Калі майстар час ад часу клаўся на ляжанне ў бальніцу, то пакідаў свайму вучню ключы ад кватэры. Так яму давяраў...

Што тут скажаш? Забойства Пэна выклікала вельмі моцны грамадскі рэзананс. А калі ўлічыць, што гэта адбылося ў год "Вялікага тэрору", дык у рэспэктыве больш позняя часта яно часта расцэньвалася як выключна палітычнае забойства, якое выканаў НКУС. Але абвінавачанне сваякоў мастака і іх прысуд сталі, хутчэй за ўсё, вынікам няздольнасці мясцовых улад знайсці сапраўднага забойцу ці забойцаў. Пасля таго, як пра гэта забойства 3 сакавіка 1937 г. напісала газета "Правда", бюро ЦК КП(б)Б праз тыдзень абавязала пракуратуру і НКУС цягам пяці дзён знайсці злачынцаў і прывінікі дакладна бюро ЦК партыі (Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь, фонд 4, вопіс 3, справа 394, ліст 10). Апынуўшыся пад такім жорсткім партыйным прэсам, збянтэжаная віцебская пракуратура і энкавэдысты палічылі магчымым ускласці віну на сваякоў мастака, хаця, мяркуючы па ўсім, для гэтага не было дастатковых падстаў. Але гэта таксама — адна з версій.

...Я чамусьці зараз згадаў адну з апошніх карцін Ю.Пэна, якая нейкім містычным чынам гаворыць пра тое, што, магчыма, мастак

Ю.Пэн. Партрэт Марка Шагал. 1914 (?) г.

прадчуваў свой трагічны канец. Такое было ўласціва вельмі многім таленавітым літаратарам, мастакам, акцёрам, музыкантам з іх, як правіла, аголенымі нервамі. Дык вось — пэнаўская карціна "Аўтапартрэт з Музай і Смерцю", пра якую успамінала Ганна Герштэйн: стомлены і глыбока задумлены мастак сядзіць у драўляным крэсле з вялікай палітрай і пэндзлем у руках перад мальбертам з палатном. Што на палатне — мы не бачым. Хутчэй за ўсё — яно яшчэ чыстае. Побач скрынка з цюбікамі фарбаў, вельмі насцярожаная Муза, якая нястрымна іграе на арфе, справа — Смерць у выглядзе шкільета, якая таксама іграе на флейце. Ззаду, злева — статуя Венеры. На апошнім плане — два мужчынскія і адзін жаночы партрэты. У цэнтры карціны, на століку — ледзь заўважная чорная вазачка з тонкімі сухімі кветкамі.

Паўстае пытанне: які сэнс гэтага твора? Што жадаў тут сказаць мастак? Ну, можна дапусціць, што ён хацеў увасобіць вобраз не аб'якавай для яго жанчыны. Для Музы яму пазіравала Бяся Аксельрод. Яшчэ на пачатку 1920-х мастак сустрэў яе ў Віцебскім тэатры, яны моцна пасябравалі, і некалькі разоў Бяся пазіравала мастаку. Потым жанчына апынулася ў Ленінградзе, выйшла там замуж за Юлія Блоха, які да рэвалюцыі служыў у імператарскай сям'і — у аднаго з вялікіх князёў Раманавых.

Але прычым тут Смерць у вобразе шкільета? І навошта ён напісаў сябе такім страчаным, прыгнечаным, адзінокім? Не мудруючы, скажу так: у карціне адлюстраваны той стан, які сам Пэн аднойчы назваў словам "немач", "хвароба". Стан, што выцякаў з агульнага недамагання, недахопаў у побыце, а галоўнае, як ён сам піша

ў лісце да сваёй вучаніцы Алёны Кабішчар-Якерсон: "...няма шчырай радасці альбо шчырых задавальненняў...", "...няма будучыні". Як мне здаецца, прадчуванне чагосьці трагічнага — у наяўнасці. І трагедыя гэтая не прымусіла сябе чакаць... Дарэчы, ёсць у яго яшчэ адна карціна пра смерць. Раней мастацтвазнаўцы яе называлі "Стары і Смерць". Потым, пасля рэстаўрацыі, "вылічылі" на адваротным баку палатна аўтарскі подпіс — "Рогат Смерці"...

Адрозна пасля забойства ў Віцебск была накіравана аперацыйная група аддзела крымінальнага вышуку Упраўлення рабоча-сялянскай міліцыі НКУС БССР пад камандаваннем капітана Янкоўскага. Па выніках яе работы на імя намесніка наркама ўнутраных спраў БССР камісара дзяржаўнай бяспекі 3-га рангу Каруцкага было паслана спецпаведамленне, якое потым прыкладна да пісьма ў ЦК КП(б)Б.

"Спецпаведамленне: У горадзе Віцебску ў ноч на 1 сакавіка 1937 года ў сваёй кватэры быў забіты мастак Пэн Юлій Масеевіч. Пэну каля 90 гадоў, пражываў у ізаляванай кватэры з 4-х пакояў, цалкам застаўленых яго карцінамі, жыў самотна. Пакоі яго прыбіралі прыходзячая работніца.

Пры аглядзе месца здарэння ўстаноўлена: труп забітага Пэна ляжаў паміж кушэткай і грубкай на падлозе ў паліто, штанах, на нагах — чорныя гумовыя старыя боты. На галаве і твары трупа ляжала чырвоная ватова коўдра, падшкі і дзве падушчкі на кушэтцы ля галавы. Усе падушкі з плямамі крыві. Пад трупам знойдзены маленькі тапорык увесё у крыві, а на кушэтцы — нож. На галаве — шэраг пашкоджанняў касцей чэрапа і перарэзана горла. Забойцам пакінуты сляды крыві на кіцелі і паліто, якія віселі ў шафе, і на кішэні паліто, апранутым на Пэне. У кухні на ракавіне рукамынікі таксама сляды крыві, якія даюць падставу лічыць, што забойца мыў там рукі. У адным з пісьмовых сталю знайдзена — 600 руб. грошай і дзве ашчадныя кніжкі з укладамі на 1305 руб.

Раследаваннем устаноўлена, што забойства мастака Пэна было выканана з мэтай абрабавання яго пляменнікам Файнштэйн Абрамам (рабочы абутковай ф-кі) і былым вучнем Пэна Бак Якавам (студэнт Віцебскага мастацкага тэхнікума). Саўдзельнікамі ў забойстве з'яўляліся пляменніца Пэна, студэнтка Віцебскага медтэхнікума Файнштэйн Неха. Файнштэйн і Бак, здзейсніўшы забойства Пэна, забралі грошы і каштоўнасці (золата), якія ім удалося знайсці ў яго кватэры. Забойства мастака Пэна намаячалася Файнштэйна яшчэ ў 1936 г. Бацькам Файнштэйна было не толькі паведамлена пра гэта, але і самі яны вялі размовы пра забойства Пэна, завалоданне яго грашыма і каштоўнасцямі. Файнштэйн Неха прызнавала сябе вінаватай у саўдзеле ў забойстве Пэна...

Трохі пазней, пасля "доўгіх запіранняў", і Абрам Файнштэйн прызнаў сябе вінаватым у забойстве разам з сястрой Нехай і "нашым блізкім знаёмым" Бакам, які нажом "перарэзаў Пэну горла". Аднак Якаў Бак сваю віну не прызнаў, "хаця цалкам у гэтым выкрыты". Падкрэсліваю, што на судзе ўсе абвінавачаныя ўпарта адмаўлялі паказанні, дадзеныя ў час следства. Коротка кажучы, па справе былі арыштаваны дзевяць чалавек: сем з сям'і Файнштэйнаў, сваякоў мастака, а таксама Якаў Бак і Міхаіл Аліфсон, студэнт Беларускага камуністычнага інстытута журналістыкі (жаніх Нехі)...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
Выстаўкі:
■ "Мастацкі Пецярбург: шкло, эмаль, кераміка".
■ Выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння В.Цвірка, "Подых Сусвету".
■ Выстаўка Г.Сілівончык "Столік на дваіх".
■ Выстаўка твораў каліграфіі сучаснага мастака Кітайскай Народнай Рэспублікі Лі Цзо "Знакі, накрэсленыя на нябёсах".
■ Выстаўка адной карціны Адама Шэмеша "Партрэт Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі). 1854" (са збору Літоўскага мастацкага музея).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

■ Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ "Цярноўнік красаў". ■ "Аўтапартрэт" Валенція Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка В.Паўленка "Той абрус, што мама ўзяла".

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■

МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Водбліскі ваеннай славы".
■ "Мастацтва ў гарад-

скай культуры XIX — пач. XX стст."

■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".
Выстаўкі:
■ "Беларускі касцюм. Гісторыя і сучаснасць".
■ Выстаўка дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва "Фарбы душы".
■ "Скарбы шляхецкіх архіваў".
■ "Скарбы Беларусі".
Дом-музей І.З'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Выстаўка "Ульянаў (Ленін): саратнікі і апаненты".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
■ "Фарфоравая феэрыя".
■ "Вялікае мастацтва рукамі маленькіх людзей".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81, 5 31 96, 2 06 02

■ Экспазіцыя ў нясвіжскай Ратушы "Гарадское самакіраванне Нясвіжа XVIII — першай паловы XIX стст".
■ "Кніжныя скарбы Нясвіжа".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
Выстаўкі:
■ Інтэрактыўная гульня

"Таямніцы дома Песняра" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ "Новая зямля". **Вакол пазмы. Якуб Колас і літаратура**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
■ Выстаўка "Усё для бацькаўшчыны — Беларусі" (да 100-годдзя трэцяга паэтычнага зборніка Янкі Купалы "Шляхам жыцця").
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьна-

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:
■ Эксклюзіўны арт-праект "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі".
■ "Кветкі ўмеюць размаўляць..." (акварэль М.Ягоравай, С.Курашовай і інш.).
■ "Антыкварыят. Палацаў страчаная раскоша..." (з прыватнай калекцыі С.Пуціліна).
■ "Лінія жыцця" (работы мастакоў з творчага аб'яднання "Няміга-17").
■ **Выстаўка аднаго экспаната — фарфоравай вазы, вырабленай у Францыі ў сяр. XIX ст. на Сеўрскай мануфактуры.**
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

Вежа палаца Экспазіцыя: "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"

Выстаўкі:
■ "Конны партрэт генерал-фельдмаршала І.Ф. Паскевіча (1874 г.)" (выстаўка адной карціны з калекцыі Д.Асташонка).

■ "Мінулага прасочваючы ніць..." (мемуарная літаратура канца XVIII — XX стст.).
■ "Класікі беларускага мастацтва" (выстаўка адукацыйнага праекта).
Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
Выстаўкі:
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:
■ "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
■ "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).
Выстаўка:
■ Выстаўка "Фарбы велікоднай радасці".
■ Выстаўка творчых работ гродзенскіх мастакоў "Для чаго патрэбны коткі?.. Коткі патрэбны для дабрыйні".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка "Салдацкі доўг".
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
Выстаўкі:
■ "Вядзем пачатак свой ад Гедыміна...".
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.".
■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Мастацкая выстаўка, прысвечаная 180-годдзю з дня нараджэння Альфрэда Рамера.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ VIII Міжнародная выстаўка жывапісу і графікі "На сваёй зямлі" па выніках аднайменнага конкурсу жывапісу і графікі дзяцей і моладзі твораў навучэнцаў Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў.
■ Выстаўка твораў Васіля Пешкуна "Банкі-шклянкі".

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ЗАВЯРШАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ІІ КВАРТАЛ 2013 г.

Папцісныя індэксы: індывідуальная папціска — 63875, ведамасная папціска — 638752.

га ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках папараць-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Сусвет папяровага аркуша" (арыгамі).

"Загадкавыя фантазіі мора"

(грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32.
Тэл.: (8-0232) 74-28-23.

Экспазіцыі:
■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX стст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.

■ 20 — "Анюта" В.Гаўрыліна.
■ 21 — "Квіток у "Гранд-опера" (камерная зала ім. Л.Александровскай).
■ 25, 26, 27 — "Метамарфозы" І.Баха (вечары сучаснага балета на малой сцэне).
■ 27 — "Класіка нямецкага рамантазму: ад Брамса да Малера". Канцэрт лаўрэатаў міжнародных конкурсаў Н.Акінінай і І.Сільчукова (камерная зала ім. Л.Александровскай).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс.: 227 60 81.

■ 22 — "Пінская шляхта" В.Дуніна-Марцінкевіча.
На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"
■ 24, 25 — "Арабская ноч" Р.Шымельпфеніга.
■ 26 — "Паўлінка" Я.Купалы.

На сцэне Палаца культуры прафсаюзаў
■ 20 — "Каханне ў стылі барока" Я.Стэльмаха.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапціна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.

■ 20 — "Белы анёл з чорнымі крыламі" Д.Балыка.
■ 21 — "Адэль" Я.Таганова.
■ 23, 24 — "Адамавы жарты" С.Навуменка.
■ 25, 26 — "Чарнобыльская малітва" С.Алексевіч.
■ 27 — "Шчаслівы муж" Ф.Аляхновіча.
Спектаклі для дзяцей:
■ 27 — "Гісторыя дзвюх сабак" Я.Конева.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 21 — "Граф Люксембург" Ф.Легара.
■ 27 — "Містэр Ікс" І.Кальмана.
Спектаклі для дзяцей:
■ 21 — "Бураціна.ВУ" А.Рыбнікова.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 22 — "Чароўная лямпа Аладзіна" (тэатр лялек г.Хмяльніцкі).
■ 28 — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурык" С.Яфрэмава, С.Когана.
Спектаклі для дарослых:
■ 23 — "Загубленая душа, або Пакарэнне грэшніка" В.Ліванава, Ю.Энціна.
Спектаклі для дзяцей са святочнай праграмай (Свята Беларускага тэатра "Лялька"):
■ 20 — "Брэменскія музыкі" В.Ліванава, Ю.Энціна.
■ 21 — "Тук-тук! Хто там?" Л.Ралчава.
■ 21 — "Івасік-Тэлесік" па матывах украінскай казкі.
Спектаклі для дарослых са святочнай праграмай:
■ 20 — "Натапкі вар'ята" паводле М.Югала.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валяцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛІКОВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНОВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Надзея ПЯКАРСКАЯ.

Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ
Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.

Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон/факс: (017) 334 57 41
Рэкламны адрас: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рээнзуоюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыял на правах рэкламы."

"Культура", 2013.
Індэксы 63875, 638752
Наклад 7 665
19.04.2013 у 16.30
Замова 1756

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць
ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар — ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара па маркетынгу — СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50 (прыёмная).
Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

9 771 994 478 007 13 016